

Всеукраїнська загально-політична і літературно-художня газета

КРИМСЬКА СВІТЛЯЦЯ

<http://svitlytsia.crimea.ua>

№ 47-49 (1667) П'ятниця, 23 грудня 2011 р.

Видався з 31 грудня 1992 р.

Ціна договірна

ДО КРИМУ ПРИБУВ ВІФЛЕЄМСЬКИЙ ВОГОНЬ

Христос народився, Бог воплотився, ангели співають... До Різдва ще далеко, але в Українській школі-гімназії Сімферополя нині свято. У п'ятницю, 16 грудня, місцеві пластуни привезли сюди Віфлеємський вогонь.

На честь цієї подїї над гімназією підняли велику Різдвяну зірку, зроблену сімферопольськими школлярами разом із львівськими майстрами, які спеціально приїжджали до Криму поділитися своїм умінням.

З Віфлеєма, де за біблійними переказами народився Ісус Христос, до Відня його доставили австрійські скаути, а звідти в Україну

привезли українські пластуни. Серед них був і сімферополець Микола Яриновський, який очолює кримську округу і створив осередок «Пласти» в Українській гімназії.

Він розповідає, що дуже поспішав до Сімферополя привезти Святый вогонь, бо потім з друзями везе його в країні Балтії, щоб там передати представникам української діаспори. За його словами, цей вогонь є символом єдності українського народу. Тепер кожен кримчанин теж може запалити і собі Віфлеємський вогонь, каже пластун Микола Яриновський.

Директор Української школи-гімназії Наталя Руденко радіє, що не

лише Віфлеємський вогонь завітав до Криму. Вперше на цьогорічне Різдво в Сімферополі відбудеться ініційований гімназистами парад звіздарів.

За словами директора гімназії, торік у газеті «День» вона прочитала про такий святковий захід у Львові. «Ми цілий рік шукали людей, які б могли навчити робити Різдвяні зірки. Знайшли їх у Львові, запросили до гімназії. Тут ці майстри працювали з нашими дітьми та вчителями два тижні. Таки начвили нас робити і Різдвяний вертеп, і Різдвяні зірки», — розповідає Наталя Руденко.

З нагоди прибуття Віфлеємсько-

го вогню найбільшу з майже двох десятків Різдвяних зірок, зроблених сімферопольськими школлярами, встановили на високій гімназійній вежі.

Учениця 11 класу гімназії Надя Бразнець розповідає, що гімназисти із задоволенням брали участь у створенні цих зірок, і поки тут працювали львівські майстри, в гімназії навіть підвищилася успішність. Тепер школярі з нетерпінням чекають 7 січня, коли збиратимуться провести перший Парад звіздарів. Надя Бразнець сподівається, що це стане і сімферопольською традицією.

Володимир ПРИТУЛА

А ПЕРЕМОГЛА НАША ГАЛЯ!

Років 20 тому було важко уявити, що прийде такий час, коли стане соромно вихвальяти себе за національною ознакою і принижувати інших, оскільки громадська думка не збагатиметься з твоєю. Втім, дивно, нас же виховували як інтернаціоналістів, а виявляється, лише зачали хворобу в глибину і за сприяли відсутнім «роздашуванням зірок» стався бурхливий рецидив.

Але, здається, нарешті ми перехворіли, кожен своїм, маючи справу як з активними вірусоносіями, так і з мудрими і толерантними «лікарями», серед яких, зокрема, Рескомітут у справах міжнаціональних стосунків та депортованих громадян. Тому, якщо та чи інша подія відбувається під патронатом цієї організації, не виникає сумніву — захід буде корисним, пізнавальним і почуватимешся ти там комфортно, особливо, якщо живеш з душою, відкритою для добра.

Радісною подією став і фестиваль національних культур «Кримський вінок», кульмінацією якого був національний конкурс краси і культури «Кримська красуня-2011».

Перше, що 15 грудня вже в фойє Будинку культури профспілок привертало увагу, це численні статуй колоритних представників різних національностей, виготовлені чи то з бронзи, чи то з каменю, котрі, як і годиться, завмерли з фруктами в руці або ж з люлькою в зубах, на розсуд скульптора, відображаючи характерні звички того чи іншого народу. Вони стояли на високих постаментах з нерухомими обличчями... ось тільки очі, мов живі, стежили за подіями навколо. І це неможливо було приховати, бо ті очі, які замасковані люди, насправді були живими. Шкода тільки, викликати їх на діалог не вдавалося... Такого дива я ще не бачила. Зате стовідсотково живим був український ансамбль з Красногвардійського району «Вербиченька», який демонстрував одразу все: національне вбрання, пісні, страви, що красувалися на столі. Його напівколом оточували ті, хто вмів і заграти, і заспівати, пританцюючи в межах відведененої площи.

(Продовження на 8-й стор.)

На фото: коронація переможниці конкурсу краси і культури «Кримська красуня-2011» Галини Півень

ПОСТАТИ

РОЗСТРІЛЯНИЙ САД.
ДО 120-РІЧЧЯ ПРОФЕСОРА ВОЛОДИМИРА СИМИРЕНКА

стор. 4

КУЛЬТУРА І ЖИТТЯ

ЧИ є В КРИМУ УКРАЇНСЬКИЙ ТЕАТР?

стор. 10

«ДЖЕРЕЛЬЦЕ»

ПЕРША ЗІРОНЬКА ГОРІТЬ — МИКОЛАЙ ДО НАС СПІШИТЬ!

стор. 13

ЗАСНОВНИКИ:
Міністерство культури і туризму України,
Всеукраїнське товариство «Просвіта»
імені Тараса Шевченка,
трудовий колектив підприємства
«Об'єднана редакція газети
«Кримська світлиця»

За вагомий внесок у справу українського національного відродження, розвитку та зміцнення Української держави редакція газети "Кримська світлиця" нагороджена медаллю Всеукраїнського товариства "Просвіта" "БУДІВНИЧИЙ УКРАЇНИ"

Головний редактор
Віктор КАЧУЛА

Газета зареєстрована
Міністерством юстиції
України
Реєстраційне свідоцтво
КВ № 12042-913ПР
від 30.11.2006 р.
Індекс: 90269

Редакція не завжди поділяє думки авторів публікацій, відповідальність за достовірність фактів неється автори.

Рукописи не рецензуються і не повертаються. Листування з читачами - на сторінках газети.

Редакція залишає за собою право скорочувати публікації і виправляти мову.

ТЕЛЕФОНИ:
головного редактора -
(0652) 51-13-24
відділів - 51-13-25

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:
95006, м. Сімферополь,
вул. Гагаріна, 5, 2-й пов.,
к. 13 - 14
e-mail: kr_svit@meta.ua
http://svitlytsia.criemea.ua

Друкарня:
ТОВ «Мега-Поліграф»
вул. Марка Вовчка, 12/14
Київ, 04073

Видавець - ДП «Газетно-журнальне видавництво
Міністерства культури
і туризму України

Директор
Олеся БІЛАШ
03040, м. Київ, вул. Васильківська, 1, тел./факс
(044) 498-23-63

P/r 37128003000584
в УДК у м. Києві
МФО 820019
код ЄДРПОУ 16482679
E-mail:
vidavniictvo@gmail.com

Передплатна кампанія на видання ДП «Газетно-журнальне видавництво Міністерства культури України», в т. ч. і на тижневик «Кримська світлиця», здійснюється за наступними реквізитами: вул. Васильківська, 1, м. Київ, 03040, 2 поверх, 6 корпус. Відповідальною особою за передплату — Іван Порхун.

Тел./факс
(044) 498-23-64.

МІЖ ГАЗОМ І ЄВРОПОЮ

Зниження для України ціни на російський газ до європейського рівня є національним інтересом нашої держави. Про це заявив Президент України Віктор Янукович у середу на підсумковій прес-конференції в Києві.

«Ми бачимо національний інтерес у зниженні ціни до рівня європейської, нам потрібна ціна справедлива. А з урахуванням того, що ми уклали Харківські угоди, ми вимагатимемо знизити її від цього рівня на 100 долларів. Таку ціну ми хочемо для України», — наголосив Глава держави. Він додав, що останнім часом газові переговори з Росією перейшли в активну фазу.

«Є бажання та необхідність домовитись з усіх параметрів. Зараз на рівні експертів йдуть такі переговори. Будемо сподіватися, що робота закінчиться компромісним рішенням, коли кожна із сторін у чомусь поступається і до чогось приходить», — сказав Президент.

В. Янукович висловив піреконання, що для ефективної реалізації проекту з модернізації української ГТС необхідно створити консорціум.

«Є бажання створити газовий консорціум, щоб розділити відповідальність за що роботу між Україною, Росією і Європою», — сказав він.

Президент також наголосив, що Україна як транзитер газу виконує свої зобов'язання.

Водночас Глава держави висловився проти підвищення ціни на газ для населення.

«Звичайно, ми бачимо, що

далі підвищувати нікуди. Ми не можемо перекладати цю проблему на громадян нашої країни. Тому ми не стали підвищувати тарифи на 50%, якого вимагав Міжнародний валютний фонд», — сказав він.

Говорячи про модернізацію української газотранспортної системи, Глава держави зауважив: «Є загроза, що ГТС буде девальвувати і в політичному, і в економічному плані». Він, зокрема, нагадав про активізацію будівництва Північного та Південного потоків в обхід території України. «Це означає, що на цей об'єм прокачування газу Україна може втратити», — додав В. Янукович.

«Роки йдуть, ГТС треба ремонтувати. Є проект, вартість якого складає 5-7 мільярдів доларів, але самостійно відлити важко», — сказав Президент.

В. Янукович висловив піреконання, що для ефективної реалізації проекту з модернізації української ГТС необхідно створити консорціум.

«Є бажання створити газовий консорціум, щоб розділити відповідальність за що роботу між Україною, Росією і Європою», — сказав він.

Президент також наголосив, що Україна як транзитер газу виконує свої зобов'язання.

Водночас він додав, що

переговори йдуть досить складно у зв'язку з тим, що

чинні газові контракти вкрай

невигідні для України та,

навпаки, вкрай вигідні для

Росії.

зання перед Росією та Європейським Союзом.

* * *

Міністр енергетики та вугільної промисловості Юрій Бойко та міністр юстиції України Олександр Лавринович залишились у Москві для доопрацювання нової газової угоди з Росією. Про це заявив у середу Прем'єр-міністр України Микола Azarov, відкриваючи засідання Уряду.

Він підкреслив, що 20 грудня під час переговорів з керівництвом РФ щодо перегляду газового контракту 2009 року було зроблено черговий крок до зближення позицій України та Росії у газовому питанні.

«Відбувся черговий раунд переговорів з керівництвом Російської Федерації щодо перегляду контракту на постачання газу. Зроблено черговий крок до зближення позицій. Ми шукаємо позитивне рішення, хочемо знайти надійні юридичні формулювання, які будуть довготрівім фундаментом для розвитку нашої економіки.

В. Янукович висловив піреконання, що для ефективної реалізації проекту з модернізації української ГТС необхідно створити консорціум.

«Є бажання створити газовий консорціум, щоб розділити відповідальність за що роботу між Україною, Росією і Європою», — сказав він.

Президент також наголосив, що Україна як транзитер газу виконує свої зобов'язання.

Водночас він додав, що

переговори йдуть досить складно у зв'язку з тим, що

чинні газові контракти вкрай

невигідні для України та,

навпаки, вкрай вигідні для

Росії.

У ВР ПОВТОРНО ЗАРЕЄСТРУВАЛИ ПРОЕКТ ПРО ДЕНОНСАЦІЮ ХАРКІВСЬКИХ УГОД

Народні депутати з фракції «Наша Україна – Народна Самооборона» Андрій Парубій та В'ячеслав Кириленко повторно зареєстрували у Верховній Раді законопроект «Про денонсацію Угод між Україною та Російською Федерацією з питань перебування Чорноморського флоту Російської Федерації на території України».

Як повідомив УНІАН А. Парубій, законопроект про денонсацію Харківських угод є важливим як ніколи, «адже, незважаючи на такі ганебні домовленості та всілякі намагання влади задобрити Кремль, ціна на газ для України лишається найвищою й нині».

За словами депутата, цей факт свідчить про те, що Харківські угоди не дали жодної знижки, а «призвели до національної зради та віддачі суверенної території нашої держави. Влада повинна зрозуміти, що ухвалення Харківських угод – це злочин та національна зрада».

року не допускається:

купівлі-продаж земельних ділянок сільськогосподарського призначення державної та комунальної власності, крім вилучення (викупу) їх для супільніх потреб;

купівлі-продаж або іншим способом відчуження земельних ділянок і зміна цільового призначення (використання) земельних ділянок, які перебувають у власності громадян і юридичних осіб для ведення товарного сільськогосподарського

дарського виробництва, земельних ділянок, виділених у натурі (на місцевості) власникам земельних часток (пайів) для ведення особистого селянського господарства, а також земельних часток (пайів), крім передачі їх у спадщину, обміну земельної ділянки на іншу земельну ділянку відповідно до закону та вилучення (викупу) земельних ділянок для супільніх потреб.

Законом передбачено до 1 січня 2013 року заборонити внесення права на земельну частку (пай) до статутних фондів господарських товариств.

ПОМЕР ВАЦЛАВ ГАВЕЛ – «СИМВОЛ СВОБОДИ, ДЕМОКРАТІЇ ТА УСПІШНОСТІ РЕФОРМ...»

Президент України Віктор Янукович висловив співчуття у зв'язку зі смертю Вацлава Гавела — державного та політичного діяча, Президента Чеської Республіки у 1993-2003 роках, письменника і драматурга. Про це УНІАН повідомили у прес-службі Глави Української держави.

«Переконаний, що ім'я Вацлава Гавела навіки залишиться в історії як символ свободи, демократії та успішності реформ, — йдеться у співчутті В. Януковича на адресу Президента Чехії Вацлава Клауса. — Прошу Вас передати глибокі співчуття рідним та близьким померлого, а також усьому дружніству чеському народові».

В. Гавел помер 18 грудня у віці 75 років. Він був останнім Президентом Чехословаччини з 1989 до 1992 року і першим Президентом Чехії з 1993 до 2003 року. Крім того, В. Гавел відомий як літературний критик, письменник і дисидент.

Урядом Чехії було оголошено триденний траур у зв'язку зі смертю В. Гавела.

ЛІДЕРА КНДР НЕ ВБЕРЕГЛИ ВІД «ФІЗИЧНОЇ РОЗУМОВОЇ ПЕРЕВТОМИ»

Державне телебачення Північної Кореї повідомило про смерть лідера країни Кім Чен Іра. Йому було 69 років.

Інформаційні агентства пишуть, що телебачення КНДР повідомило цю звістку «емоційно». Диктор, одягнена у все чорне, крізь слози розповіла, що Кім Чен Ір помер у суботу, 17 грудня, від «фізичної і розумової перевтоми».

Вважалося, що у північнокорейського лідера вже давно були проблеми зі здоров'ям. У 2008-му він переніс інсульт і з того часу протягом багатьох місяців не з'являвся на публіці.

Син покійного Кім Чен Іра та його наступник Кім Чен Ин правитиме країною не сам. Він розділить владу зі своїм 65-літнім дядьком Чан Сун Теком, який давно обіймає високі посади в партійних і силових структурах Північної Кореї, і з військовими, повідомляє Бі-Бі-Сі, посилаючись на інформоване джерело.

ТРИЛІОН ДОЛАРІВ, ТИСЯЧІ ЖИТІВ...

Остання колона військ Сполучених Штатів залишила Ірак у неділю, повідомляє Бі-Бі-Сі.

До ста бронетранспортерів, які перевозять майже 500 військовослужбовців, перетнули кордон із сусіднім Кувейтом. Раніше американці передали останню військову базу під контролем місцевої влади.

Військова кампанія США в Іраку тривала 9 років. На вістрі операції в близькосхідній державі були присутні майже 170 тис. американських військовослужбовців. За ці роки в Іраку загинули майже 4,5 тисячі американських військових.

За деякими оцінками, ця війна обійшлася

ДИТИНСТВО ЗАХИЩАТИМЕ УКАЗ

Глава держави Віктор Янукович підписав Указ «Про питання щодо забезпечення реалізації прав дітей в Україні». Про це на брифінгу в п'ятницю поінформував уповноважений Президента України з прав дитини Юрій Павленко, повідомляє кореспондент УКРІНФОРМу.

«16 грудня Президент підписав Указ «Про питання щодо забезпечення реалізації прав дітей в Україні». Цей указ був розроблений на виконання завдань, які поставив Президент України Віктор Янукович на Всеукраїнській нараді з питань захисту прав дитини, що відбулась 27 жовтня цього року», — сказав Ю. Павленко.

Він зазначив, що основна мета указу — створення належних умов для забезпечення прав та інтересів дітей, зокрема, дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, а також вирішення актуальних завдань у сфері охорони дитинства.

Ю. Павленко поінформував, що указ зобов'язує Кабінет Міністрів забезпечити впровадження оцінювання результатів діяльності Ради міністрів АР Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій за напрямом «Захист прав дитини». Окрім доручення стосується планування та фінансування у 2012 році заходів щодо виконання Закону «Про загальнодержавну програму «Національний план дій щодо реалізації Конвенції ООН про права дитини» на період до 2016 року». Цей закон визначає майже 100 індикаторів кількісного та якісного вимірювання діяльності всіх гілок влади щодо покращення соціального становища дітей.

Указ Президента передбачає також реорганізацію системи стаціонарної психіатричної допомоги дітям, покращення соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, реформування системи інтернатних закладів та низку інших заходів, повідомив Ю. Павленко.

Надія ЙОРЧЕНКО

ДВІ ТРЕТИНИ УКРАЇНСЬКИХ РОДИН РОБЛЯТЬ ПОДАРУНКИ НА МИКОЛАЙ

Дві третини українських родин мають традицію дарувати на День Святого Миколая подарунки, свідчать результати опитування, проведеного соціологічною групою «Рейтинг».

Водночас 29% — такої традиції не мають, а ще 1% не знають такого свята. 6% опитаних не змогли визначитися, чи є така традиція в їхніх родинах, чи немає. При цьому опитування показало, що якщо на Заході традиція широко поширенна серед 90% родин, то вже на Півночі (67%) і в Центрі (62%) менше, а на Півдні (56%), Сході (52%) і Донбасі (51%) — ще менше.

Традиція дарувати подарунки на День Святого Миколая більше поширенна серед віруючих людей, особливо греко-католиків (92%), православних Київського (73%) та Московського (58%) патріархатів. Майже половина невіруючих такої традиції не дотримується.

Традиції дарувати подарунки на День Святого Миколая більше дотримуються жінок, молодь та люди середнього віку.

Опитування проводилося в Україні впродовж 25 листопада — 5 грудня методом особистого формалізованого інтерв'ю згідно з опитувальником (face to face). Загалом було опитано 2 тис. респондентів віком від 18 років.

Творити добро...

I СЛУЖБА, I ДРУЖБА

Напружений графік навчально-бойової роботи підлеглих командира окремого батальйону радіоелектронної боротьби Військово-Морських Сил ЗС України капітана 2 рангу Сергія Тіма не завадив черговій зустрічі військових моряків зі своїми підшевінами вихованцями. 50 дітлахів віком від чотирьох до десяти років зі Строганівського дитячого будинку Міністерства освіти та науки Автономної Республіки Крим були раді зустріті своїх добрих знайомих у військових одностроях.

Кожен вихованець від військових отримав не лише солодкі подарунки та яскраві іграшки, а й увагу та можливість протягом кількох годин провести час у компанії своїх дорослих приятелів, погратися з матросами, розповісти про свої здобутки та досягнення, почути цікаві розповіді моряків про військову службу.

За словами психолога закладу Олени Бондякшевої, діти завжди раді візитам військових.

— Четвертий рік поспіль до нас у гості приїжджають військовослужбовці. Моряки завжди вигідно відрізняються від інших наших гостей. Військові однострої — це завжди яскраво, барвисто й привабливо для дітей, — розповіла Олена Миколаївна. — Діти радісно реагують, є контакт, і вони швидко знаходить

спільну мову зі своїми старшими товариша-ми. Найголовніше в цих зустрічах — це спілкування, воно надзвичайно корисне саме для наших малюків, позбавлених батьківської турботи та опіки.

Також Олена Бондякшева нагадала, що не лише військові приїжджають у гості до дитячого будинку. «Щороку ми з малюками відвідуємо військові частини, де ознайомлюємося з умовами служби, під час екскурсії бачимо казарми, клуб, спортивний майданчик, маємо можливість подивитися озброєння та військову техніку і скуштувати матроської каші. Кожна така поїздка залишає незабутні враження у наших вихованців», — підсумувала психолог.

Нещодавно призвані моряки строкової служби вперше побували в гостях у вихованців

дитячого будинку. Водій-матрос Джамал Алекскеров, який лише 2 місяці служить у Збройних Силах, зазначив: «Ми робимо добру справу. Мені приємно брати участь у цьому дійстві, тому що ми створюємо для дітей, які немають іншої, потребують турботи та уваги, казку, даруємо їм тепло наших сердець». Свого товариша по службі підтримав і водій-електрик старший матрос Сергій Грушін: «Діти цікаві й веселі, радіють нашим відвідинам, граються та малюють разом з нами».

— Ми намагаємося передати нашим підшевінам не лише подарунки та добрий настрій, але й прищепити погову до старших, любов до Батьківщини, привнести в їхній світогляд необхідність займатися самозагартуванням, ввічливу поведінку та дотримання здорового способу життя, — зауважив капітан 2 рангу Сергій Тіма.

У всіх групах виховного закладу, де цього дня побували гості, панувала атмосфера гарного настрою, яскравих емоцій та широких усмішок, що й стало головним підсумком чергового візиту військових моряків до своїх підшевінів.

А коли настав час прощатися, своїми враженнями від побаченого поділився шестирічний Сергійко, який розповів, що сьогодні до нього у гості приходили дяді-військові, котрі подарували солодощі та іграшки, і що йому особливо сподобалася велика іграшкова машина та маленький комп’ютер, на якому він уже встиг погратися разом зі своїми товаришами.

Владислав СЕЛЕЗНЬОВ,
підполковник

НОВОРІЧНЕ СВЯТО ДЛЯ ДІТЕЙ З ПРИТУЛКУ

12 грудня вихованці Республіканського дитячого притулку для неповнолітніх отримали у подарунок свято від бібліотекарів. Працівники відділу мистецтв Кримської республіканської установи «Дитяча бібліотека ім. В. Н.

Орлова» прийшли до дітей з піз-навальною розвагою «Іграшок новорічних сяйво».

Діти познайомилися з історією виникнення й особливостями виготовлення новорічних іграшок, уважно слухали легенди про

створення скляних іграшок, про першу біблійну ялинкову прикрасу — близьку зірочки, розповідь про доброго вісника Різдва — янгола, подивилися слайд-презентацію «Різдвяні листівки» й мультфільм «Новорічна казка».

Вихованці притулку із задово-ленням відгадували загадки, акти-вно брали участь у грі «Додай слово» та з радістю прикрашали ялинку.

Олена КАРАСЬ,
завідувач відділу мистецтв
«Дитячої бібліотеки
ім. В. Н. Орлова»

РОЗСТРІЛЯНИЙ САД

ДО 120-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ВИДАТНОГО УКРАЇНСЬКОГО ВЧЕНОГО-САДІВНИКА ТА ОРГАНІЗАТОРА ВІТЧИЗНЯНОЇ НАУКИ, ПРОФЕСОРА ВОЛОДИМИРА СИМИРЕНКА

Після більшовицької окупації України і злочинного вбивства всесвітньо відомого українського вченого-садівника та помолога Левка Симиренка у Різдвяні свята 1920 року завершується майже тридцятирічна доба ренесансу вітчизняного садівництва. За офіційними статистичними даними, приріст площа промислових садів в Україні за період з 1887 до 1914 року складав майже 300 тис. га. Шорічно в Україні площа промислових насаджень зростала на 11–12 тисяч га. Це майже стільки, скільки було садів у тогочасній Таврійській губернії (разом з Кримом). На кінець 1914 року загальна площа садів в Україні досягла майже 500 тис. гектарів, тобто садів було вдвічі більше, ніж в усіх російських губерніях. До того ж, за якістю та ринковою цінністю продукти з українських садів значно різнились від російської садовини. Північна садовина була придатною лише для місцевого споживання та переробки.

Отже, після закінчення Першої світової війни та перед окупацією вже незалежної держави російськими військами наприкінці 1917 року Україна виступала на європейських ринках як велима потужна садівнича країна.

Як за площею садів, так і валовим збором садовини вона не поступалася провідним садівничим країнам Західної Європи. Продукція, вирощена в українських садах, на зовнішніх ринках успішно конкурувала з європейською. Стосовно ж внутрішнього ринку, можна впевнено стверджувати, що російські столиці та всі великі індустриальні центри Росії споживали садовину, вирощену, головним чином, у Криму та Україні.

Завдяки видатному українському вченому Левку Симиренкові наприкінці XIX – у першому десятиріччі ХХ століття садівництво в багатьох районах України та Росії стало провідною й економічно найбільш важливою галуззю сільськогосподарського виробництва. Виплекана Л. П. Симиренком унікальна садівнича наукова школа вже наприкінці XIX століття обґрунтувала і провела в Україні зональну спеціалізацію промислового садівництва з урахуванням особливостей природно-кліматичних районів її території. Більше того, саме завдяки Левку Симиренку мабуть вперше у світовій практиці і почали опрацювати і впроваджувати в промислові насадження України не лише породне, але і сортове районування плодових культур. Саме ці здобутки симиренківської наукової школи стали теоретичним підсумком для формування в Україні потужних центрів промислового плодівництва.

На жаль, велими складні політичні процеси, які розпочалися після Української національно-визвольної революції 1917 року та вбивства чекістськими посіпаками видатного вченого на порозі Різдва 1920 року, призупинили подальший поступ вітчизняного садівництва. До середини 20-х років минулого століття воно переживало страшений занепад. Більшість промислових садів було знищено, а ті, що лишилися, — перебували у занедбаному стані. Це був перший і найбільш руйнівний удар по українському садівництву та симиренківській науковій школі.

Відроджувати вщент знищений галузь довелось сину

видатного вченого, професору Володимиру Симиренку. Склалося так, що про життя та наукову діяльність четвертої генерації славетного роду Симиренків навіть сучасним садівникам відомо дуже мало. Він загинув в енкаведистських катівнях наприкінці вересня 1938 року, не доживши 47-річного віку. Після арешту професора Володимира Симиренка як «ворога народу» теж у Різдвяні свята, але 1933 року, його ім'я на кілька десятиліть вилучили з української науки і всіляко намагалися стерти з людської пам'яті.

Якщо родину Симиренків реабілітували під тиском світової наукової громадськості ще в середині 50-х років минулого століття після ХХ з'їзду КПРС, то ореол «ворога народу» над Володимиром Симиренком тяжів аж до доби незалежності України. Звинувачення у ворожій діяльності та протидії більшовицькій політиці у сільському господарстві з професора Володимира Симиренка зняли офіційно лише в 1993 році.

Тому сьогодні навіть в науковому середовищі про життя, багатогранну діяльність та величезний науковий доробок видатного учених майже нічого невідомо. Про Володимира Симиренка навіть після реабілітації родини Симиренків не написано юдній наукової праці. На жаль, і за роки незалежності України так і не відбулася справжня наукова та громадська реабілітація цієї надзвичайно талановитої людини і великого учено-енциклопедиста та справжнього патріота України.

Народився Володимир 29 грудня 1891 року в родині видатного українського учено-садівника і помолога Левка Симиренка та відомої польської революціонерки Альдоны Грушевської-Симиренко на Платонівому хуторі, поблизу великого черкаського села Мліїва, неподалік від містечка Городище.

Дитинство всіх трьох дітей Симиренків проходило у невеличкій родинній садібі, яку для свого старшого сина Платона створив патріарх славетної торгово-промислової фірми «Брати Яхненки-Симиренки» Федір Симиренко. Ще цього дня, незважаючи на багатолітнє більшовицьке плюндування цього малюнничого куточка поблизу невеличкої тихої та лагідної річки Вільшанки, Платонів хутор зачаровував відвідувачів залишками колись унікального дендрарію та каскадом ставочок з невеличким острівцем на одному з них.

Збереглися також старий та новий велими скромні для заможної родини будиночки. В одному з них зупиняється наприкінці літа 1859 року Тарас Шевченко. У ньому сьогодні існує кімната-музей Великого Кобзаря. А у новому будиночку зусиллями громадськості відкрито Му-

зея родини Симиренків — філію Черкаського державного обласного краєзнавчого музею. Симиренківська садиба Платонів хуторі від інших родових маєтків, яких було дуже багато на Черкащині, відрізнялася надзвичайною скромністю, ошатністю та квітучими духмяними садами.

Від колишнього економічного дива — Городищенського цукрового і машинобудівного заводів та унікального котеджового містечка — витворю основоположників славетної фірми, створеної братами Яхненками та Федором Симиренком, не лишилося й сліду. Заводи та містечко були збудовані на орендованій землі спадкоємців князів Воронцових. Їх, на вимогу орендарів, знищили ще у 80-х роках ХІХ століття.

Навесні Платонів хутор купався у квітучому морі садів. А восени, під час збору врожаю, пахоща з симиренківських садів поширювались не лише до Городища, але й долинали і до Черкас.

Безумовно, батько та розкішні сади, які супроводжували хлопця зі самої колиски, прищепили йому любов до саду та садівництва. Під керівництвом батька та найдосвідченіших садівників хлопець до двадцяти років освоїв садівниче мистецтво. Він добре знався на шпленні та вирощуванні саджанців, володів методами формування та обрізання дерев, міг безпомилково визначати сорти плодових культур, опанував наукові засади сортознавства та помологічного опису плодів.

У своїй автобіографії, яку Володимир Симиренко підготував для Київської політехніки, готовуючись в 1921 році читати на рідному агрономічному відділенні курс садівництва, учений не без гордості зазначав: «У розсадниках та садах батька я з 12 років брав участь у всіх садово-городніх роботах, завдяки чому маю мало не двадцятирічний стаж садівника. Паралельно із сухотичною практикою в розсадниці я брав участь до 1915 року у вивченні помологічних колекцій та в іхніх описах, що виконував мій батько. Зараз цей опис сортів призначився для видання «Вченим комітетом сільського господарства України». Крім того, до моменту націоналізації господарства я брав участь в його адміністративному управлінні».

Після розлучення батьків Володимир Симиренко повертається до Києва і поновлює заняття в Політехнічному інституті. Під керівництвом професора В. В. Колкунова він ще в 1915 році підготував дипломну роботу з фізіології рослин. Садівничий вишик майбутній учений пройшов під керівництвом академіка М. Ф. Кащенка, одного з основоположників сибірського садівництва та батьківського приятеля.

Влітку 1918 року Володимир успішно закінчує інститут з дипломом спеціаліста першого розряду. Навіть у величезній і нестабільній політичній ситуації, в якій упродовж 1918–1920 рр. перебував Київ, випускник Київської політехніки Володимир Симиренко з його не-посидючою вдачею та кипучою енергією встиг реалізувати кілька нових, неймовірних для воєнного часу, проектів. Він активно співпрацює з коопераційним рухом і створює Київське товариство садівників та городніків. Його обирають спочатку членом, а невдовзі й головою правління. У короткосасну добу гетьманату в Міністерстві земельних справ, яке очолював родич Симиренків Володимир Леонтович, Володимир Левкович працював спеціалістом з садівництва. Він ініціював скликання Всеукраїнського з'їзду садівництва, на якому його обирають членом Ради та членом бюро.

Рятуючись від червоного терору в Києві, він у 1920 році опиняється в Одесі, де працює в кооперації

Літні канікули всі діти Левка Платоновича проводили на родинному Платоновому хуторі. Тож це місце не лише вони, але й їхні нащадки вважали своєю малою Батьківщиною. Гімназію Володя закінчив у 1910 році і того ж року вступив на агрономічне (сільськогосподарське відділення) Кіївського політехнічного інституту. Навесні 1915 року на патріотичній хвилі він записався волонтером до армії, хоча через короткозорість був звільнений від військової служби.

Володимиру Симиренку, як досить освічений людині, яка вже мала значний досвід управлінської роботи, доручають роботу з постачанням військових крамниць та організацію солдатського побуту в військах Південно-Західного, а з 1917 року на Румунському фронтах.

У Земсоюзі вчорашній студент упродовж трьох років обіймав цілу низку посад, починаючи від завідувача продовольчого складу до уповноваженого Комітету Всеросійського Земського Союзу. Він зробив величезний внесок в організацію солдатських крамниць і сприяв налагодженню їх постачання якісними товарами та прозорістю діяльності. На тлі мародерства та зdirництва, яке у той час процвітало в інтенданському відомстві російської армії, відстоювання солдатських інтересів, чесність та принциповість волонтера Володимира Симиренка забезпечили йому величезну повагу та авторитет серед солдатів. Збереглися десятки фронтових листів Володимира Симиренка до свого безпосереднього начальства та своїх підлеглих із Земського Союзу, існують листи і до нього. Ці матеріали є свідченням його кришталевої чесності, великого організаторського хисту волонтера, якому не виповнилося ще і 24 років. Досвід організаторської та управлінської роботи, набутий Володимиром у Земсоюзі, сповна проявиться в період створення ним наукової садівничої мережі в Україні та Російській Федерації, республіках Закавказзя та Середньої Азії.

На початку 1918 року Володимир Симиренко повертається до Києва і поновлює заняття в Політехнічному інституті.

Під керівництвом професора В. В. Колкунова він ще в 1915 році підготував дипломну роботу з фізіології рослин. Садівничий вишик майбутній учений пройшов під керівництвом академіка М. Ф. Кащенка, одного з основоположників сибірського садівництва та батьківського приятеля.

Влітку 1918 року Володимир успішно закінчує інститут з дипломом спеціаліста першого розряду. Навіть у величезній і нестабільній політичній ситуації, в якій упродовж 1918–1920 рр. перебував Київ, випускник Київської політехніки Володимир Симиренко з його не-посидючою вдачею та кипучою енергією встиг реалізувати кілька нових, неймовірних для воєнного часу, проектів. Він активно співпрацює з коопераційним рухом і створює Київське товариство садівників та городніків. Його обирають спочатку членом, а невдовзі й головою правління. У короткосасну добу гетьманату в Міністерстві земельних справ, яке очолював родич Симиренків Володимир Леонтович, Володимир Левкович працював спеціалістом з садівництва. Він ініціював скликання Всеукраїнського з'їзду садівництва, на якому його обирають членом Ради та членом бюро.

Рятуючись від червоного терору в Києві, він у 1920 році опиняється в Одесі, де працює в кооперації

Професор Володимир Симиренко

ному органі «Дніпро-Союз», одночасно читає курс садівництва у місцевому училищі садівництва та виноградарства. Через захворювання на тиф наприкінці року повертається до Києва. Новоствореному Вченому комітету сільського господарства, фактично зародку академії сільськогосподарських наук, був потрібний досвідчений фахівець. Вибір впав на Володимира Симиренка. У цьому Комітеті він очолив секцію садівництва та гірничості. Як фахівець, обізнаний з садівництвом, Володимир Симиренко не міг змиріти з жалюгідним станом націоналізованого в 1917 році Помологічного розсадника свого батька, на якому впродовж 30 років було зібрано світову колекцію плодових культур. Врятувати ситуацію могла лише організація на науково-виробничій базі Помологічного розсадника державної наукової установи — дослідної станції. В доцільноті її створення Володим

Юрій Садловський: «У Києва є шанс швидше заговорити українською, ніж заговорить латиською Рига...»

З Юрієм Садловським, викладачем латиської мови, ми познайомилися роки за три тому. І тоді те, про що ми говоримо зараз, було лише в планах. Тому з більшою приємністю можна зробити висновок: активні люди можуть швидко змінювати світ. Приїмні, світ навколо себе. Отже, сьогодні говоримо з паном Юрієм про радянську і сучасну Латвію, про стосунки наших народів і про Центр балтистики, який енергійно створюється у Львові руками подвижників. Має центр і свою «прописку» — це факультет міжнародних відносин Львівського університету ім. І. Франка.

— Деякий час центр діяв неофіційно (хоч у нас були великі напрацювання по Латвії), тепер же ми створили громадську організацію «Центр балтистики». В майбутньому плануємо залучити до роботи центру ще й литовських фахівців. Взагалі, це прецедент, бо, як правило, столиця намагається контактувати і укладати договори зі столицею, а Львів офіційною столицею не є... Шоправда, теоретично є угода між Латвійським університетом і Кіївським, але вона не працює. Це — папірець. Просто зустрілися колишні ректори цих навчальних закладів, «потусувалися», попарились, от і все... У нас же справи рухаються непогано — на даний момент латиську мову вивчають уже 30 осіб. Причому, це не лише студенти-міжнародники, але й філологи, журналісти, економісти. Ми дамо не лише знання мови, але й розповідаємо про регіон — як об'єкт туризму, бізнесу тощо. Тобто даемо багато інформації про державу. Раз на рік у нас заплановані поїздки до Латвії. Нещодавно туди їздила група студентів із семи чоловік; усі вони закінчили півторарічний курс вивчення латиської мови. Треба сказати, що відкриття центру і поїздки

стали можливими завдяки угоді між факультетом міжнародних відносин нашого університету і гуманітарним факультетом Латвійського університету. З розумінням сприяли ідею створення Центру балтистики ректор університету Іван Вакарчук та проректор Володимир Кирилич. Багато допомогли в реалізації проекту колишній декан факультету пан Маркіян Мальський (тепер він є послом України в Польщі) та Ігор Бик — виконуючий обов'язки декана факультету міжнародних відносин. А ще неодмінно варто згадати почесного консула Латвії у Львові Володимира Гарцулу.

— Пане Юрію, мені дещо незвично бачити українця в ролі викладача латиської мови. Хай би вже там англійської чи німецької... А досконало вивчити мову, не народившись у тій республіці, не проживши там перші роки свого життя, мабуть, непросто.

— На навчання до Латвії я поїхав ще в радянський період, коли мені було 18 років.

«Es milu Latviju» — «Я люблю Латвію»

Столиця Латвії — Рига

ТИМ ЧАСОМ... у законі про мовну політику не гарантований захист української мови

Венеціанська комісія вважає, що у законопроекті про засади державної мовної політики недостатньо гарантій використання та захисту української мови. Я повідомила УНІАН голова Відділу демократичних інституцій та фундаментальних прав Венеціанської комісії Артеміда-Тетяна Кіска, про це йдеться у висновках Венеціанської комісії щодо проекту закону «Про засади державної мовної політики» народних депутатів Сергія Ківалова та Вадима Колесніченка, схвалених минулого тижня на засіданні Комісії у Венеції.

«Одна із слабких сторін нинішнього проекту — які гарантії для забезпечення належного рівня використання та захисту української як державної мови. Тому Комісія вважає, що необхідно щось зробити для того, щоб забезпечити цей баланс не лише на папері, хоча й на папері ще потрібно змінити окремі речі, але й як це зробити на практиці», — сказала представник Комісії.

«Залишається питання, наскільки, враховуючи специфічну ситуа-

цію в Україні, достатніми є гарантії в нинішньому проекті закону для консолідації української мови як єдиної державної, та щодо її ролі, яку вона має відігравати в українському суспільстві», — зазначається у пункті 66 схвалених висновків.

При цьому Комісія наголосила, що загалом поданий проект закону є кращим, ніж попередній проект закону про мови в Україні, висновки щодо якого були схвалені Комісією у березні цього року. Так, Комісія зазначила, що нинішній проект закону більше не приділяє спеціальної уваги російській мові, оскільки практично в усіх його положеннях посилення на цю мову замінені посиленнями на «регіональну мову та мову меншин». Таке ставлення до російської мови, рівне, як і до інших регіональних мов або мов меншин, на думку Комісії, може бути сприятливим до інших регіональних мов в окремих сферах громадського життя.

«Тим не менше, є кілька сфер громадського життя, в яких росій-

ська за цим проектом отримає рівень захисту, що відрізняється від інших регіональних мов та мов меншин», — сказала А.-Т. Кіска.

У висновках Комісії зазначається, що, незважаючи на те, що відповідно до статті 10 Конституції України українська є єдиною державною мовою, деякі статті проекту закону надають російській такий самий рівень захисту, як і українській. Зокрема, оприлюднення актів центральних органів влади російською мовою.

Комісія звернула увагу на відсутність у проекті закону вимог до телевізій, радіокомпаній щодо щоденного вживання державної мовою. «В цих положеннях можна побачити навіть зменшення ролі української мови», — написано у висновках.

Комісія звернула увагу на відсутність у проекті закону вимог до телевізій, радіокомпаній щодо щоденного вживання державної мовою. «В цих положеннях можна побачити навіть зменшення ролі української мови», — написано у висновках.

Це була непогана ідея Яніса Петерса — тодішнього очільника Спілки письменників Латвії. Вона полягала в тому, щоб запросити на навчання до Латвії здібних дівчат і хлопців, які здобули середню освіту і вже щось пробували писати. Було завдання опанувати латиську мову на такому рівні, щоб потім перекладати з неї на свою рідну. Мене рекомендував Володимир Лучук зі Львова. А ще на нашему курсі навчалися дві естонки, дві литовки, дві вірменки, два таджики, білорус, туркмен, узбек. Курс був дуже цікавим, були навіть представники Грецького Алтаю, Комі АРСР... Але не всі довчилися до кінця, на це були різні причини. Провчившись п'ять років, ми отримали дипломи в 1993 році. Але ще в 1992 році я почав викладати латиську в єдиній у Латвії українській школі — її відкрили в Ризі у 1991 році. Там я пропрацював одинадцять років...

— Дуже часто від наших громадян можна почути думку, що в республіках Балтії представники корінної нації — всі до одного націоналісти. А російськомовне населення зазнає утисків за мовною ознакою. Це відповідає дійсності?

— Литовці, латиші та естонці є справжніми патротами, але про якісні утиски говорити не доводиться. Мало того, якщо в Литві та Естонії ситуація з мовою більш-менш благополучна, то в Латвії місцева інтелігенція занепокоєна долею саме латиської мови. Адже на момент розвалу СРСР латиші в Ризі становили лише 30%, тобто були меншиною у власній столиці... І тепер мером столиці є росіянин Ніл Ушаков. І це закономірно — населення російськомовного міста захотіло обрати «свого» мера і демократичним шляхом зробило це. Ніл Ушаков (або Нілс Ушаковс, як кажуть латиші) трохи володіє державною мовою, але розмовляє з помилками, одразу видно, що латиська не є його рідною... Крім того, росіяни тепер енергійно збирають підписи і хочу провести референдум про визнання другої державної мови — російської. У Євросоюзі права людини завжди на першому плані, тому латишам скоро може стати несолодко. До речі, тепер у зв'язку з економічною кризою ситуація ще більше ускладнилася, адже «просунуте» російськомовне населення столиці ще якось виживає і не вийздить за межі Латвії, а ось латиші з невеликих містечок і хутортів вимушенні шукати роботу за кордоном.

— Але ж скільки було інформації про обов'язкову «натуруалізацію», про те, що не знаєш роботи за фахом...

— Натуралізація звелася до абсурду, нерідко латиші складають іспити за росіян, і це ні для кого не є таємницею. Викручується без знань мови навіть бізнесмени. Вони тримають біля себе латиськомовну секретарку, яка коли треба виконує функції перекладачки. Тому навіть термін такий виник: «професійний латиш». Працівники сфери торгівлі, як правило, знають державну мову в належному обсязі. Але й тут є винятки: колись я був у Даугавпілсі і хотів щось замовити латиською у кав'яні. Уявіть собі, офіціантка мене не зрозуміла! Слухала, слухала, а потім обірвала

Юрій Садловський

ла, очевидно, звично для себе фразою: «Что вы от меня хотите?»

— Отже, у латишів також є свої «Севастополь», «Сімферополь» і «Северодонецьк»?

— Виявляється, що є. До речі, якщо говорити про український Сімферополь, то він мене дуже розчарував. Якось я хотів купити «Кримську світлицю» і запітав у кіоскерки, чи є сьогодні ця газета? Вона ж сказала: «Есть, но на українському...» Я досить різко зауважив, що свої шовіністичні рефлексії нехай залишає для кухні, а читачів треба просто членінкою обслуговувати, не нав'язуючи їм свої особисті мовні уподобання. На жаль, подібні міста, де ігнорується державна мова, є і в Прибалтиці... У латишів — це вже згаданий Даугавпілс, у естонців — Нарва. Там багато людей мають російське громадянство. Але загалом у Естонії мовна ситуація краща, ніж у Латвії. Краща є економічна, адже їм дуже допомагають фіні. Це такі самі «браташки» для естонців, як румуни — для молдаван. Навіть жарт є, що всі естонці виїхали до Фінляндії, а фіні, як у себе вдома почувався в Естонії... А Латвія, яка після здобуття незалежності була у кращій економічній ситуації, ніж Польща, тепер дуже збідніла. І багато латишів тепер працюють в Англії або збирають полуницю в Ірландії.

— Чи мовна ситуація в Латвії є предметом занекосяння місцевих освітніх, філологів?

— Латиші роблять героїчні спроби врятувати мову. Думаю, в освітніан є план стосовно поліпшення мовної ситуації. Але поки всі надії на кардинальне покращення розбиваються об... економічну кризу. До речі, досвід Латвії українцям варто б вивчати. Мені здається, у Києва є шанс швидше заговорити українською, ніж заговорить латиською Рига. Адже етнічних українців у Києві далеко не 30%, а майже три четверті... Треба цілеспрямовано пробуджувати національну пам'ять киян! Звісно, це непросто, але легше, ніж примус змусити вивчити нерідну мову, спираючись на патротизм лише 30% городян. Головне ось що: кияни повинні працювати активно, цілеспрямовано, але водночас спокійно, без надмірного радикализму. Не можна допускати розходу за мовною ознакою.

Сергій ЛАШЕНКО

У документі також зазначається, що запропоноване у статті 20.7 проєкту закону формулювання щодо того, що в усіх загальніх середніх навчальних закладах забезпечується вивчення державної мови і однієї з регіональних мов або мов меншин, запроваджує занадто чітке зобов'язання. На думку Комісії, слово «забезпечується» краще замінити на інше, яке б містило більше нюансів.

«На думку Комісії, захист російської мови та її використання як висловлення ідентичності членів українського суспільства, які вільно обрали таку лінгвістичну ідентифікацію, — виправдана ціль. Венеціанська комісія, разом з тим, підкреслила ризик ставлення до російської на тому самому рівні, що й до української, що може зменшити інтеграційну силу української мови та поставити під загрозу роль, яку українська має відігравати як єдина державна мова», — зазначено у схваленому документі.

«На папері це чудово, тепер є питання, чи зможе Україна на практиці втілити положення закону, чи є достатньо ресурсів фінансових, гуманітарних тощо щодо цього захисту», — сказала представник Венеціанської комісії.

У зв'язку з цим, Комісія знову закликала до чесного балансу між захистом прав меншин з одного боку та збереженням державної мови як засобу інтеграції в суспільнстві — з іншого.

Як повідомляв УНІАН, народні депутати від Партиї регіонів С. Ківалов та В. Колесніченко зареєстрували у Верховній Раді законопроект «Про засади державної мовної політики», що передбачає використання регіональних мов або мов меншин нарівні з державною.

У пояснювальній записці до законопроекту зазначено, що у разі ухвалення законопроекту російська мова стане регіональною в 13 адміністративно-територіальних одиницях України (з 27-ми) — у Дніпропетровській, Донецькій, Запорізькій, Луганській, Миколаївській, Одеській,

БИТВА ЗА КРИМ: ПРИБОРКАННЯ БАНДИТИЗМУ

(Закінчення. Поч. у №45-46)

До генерала прийшов на прийом заступник начальника одного із райвідділів разом зі своїми підлеглими. І оголосив, що відділ не працюватиме, бо міліція протягом трьох місяців не отримує зарплати... Корнієнко, знаючи фінансові труднощі країни, радив перечекати, вдатися навіть до позик, але й суворо попередив цього керівника, що його дії є незаконними і таке не має повторитися.

Та про проблему знав і не забував. Подаував тривожні звернення в Київ, мав розмову з міністром Ю. Кравченком. І, як виняток, кримська міліція почала отримувати зарплату своєчасно і в повному обсязі.

Втім, це було чи не єдиною фінансовою допомогою з боку Києва. Обіцянок давалося багато, але... Якось в Головне управління заявився один дуже високий посадовець. Вивчивши обстановку, пообіцяв виділити мільйон гривень на придбання нових машин та інше. І ці кошти були виділені. Але до Криму так і не дійшли. У більшості складних випадків Корнієнку доводилося покладатися на самого себе.

Дуже почастило, вважає, в тому, що в Криму тоді серед керівного складу зібралася хоч невелика, але впливова група справжніх патріотів України. До неї входив тодішній Представник Президента України в АР Крим Д. Степанюк.

— Дмитро Петрович уміло керував ситуацією. Те, що він там був, було великою західкою для керівництва Криму, — пригадує Корнієнко.

Нормальною, вваженою людиною називає він тодішнього голову Ради міністрів Криму А. Деміденка, який серцем переживав усі ті труднощі, що спостигали автономію, і намагався, як і Д. Степанюк, спільно з іншими патріотами навести порядок і оздоровити суспільство.

Пліч-о-пліч з М. Корнієнком на боротьбу стали і новопризначений прокурор автономії В. Шуба, і начальник Головного управління СБУ О. Касьяnenko. Разом виїжджали на велики злочини, разом приймали рішення і організовували викриття злочинців. Прокурор В. Шуба розпочав кадрове очищення і у своїй службі, звільнинив десятки осіб. А міліція допомагала йому виявляти перевертнів.

Значну допомогу надав тодішній Президент Кучма, ініціювавши ухвалення закону про превентивні затримання. І хоч цей закон прожив усього півтора місяця (був скасований Верховною Радою України), все ж його навіть короткотермінове використання позитивно вплинуло на боротьбу зі злочинністю. Багатьох порушників затримали. Хоч деяких із них довелося відпустити, але всі вони відчули

хиткість своїх позицій, пригадали, що кара за зло може таки стати невідворотною.

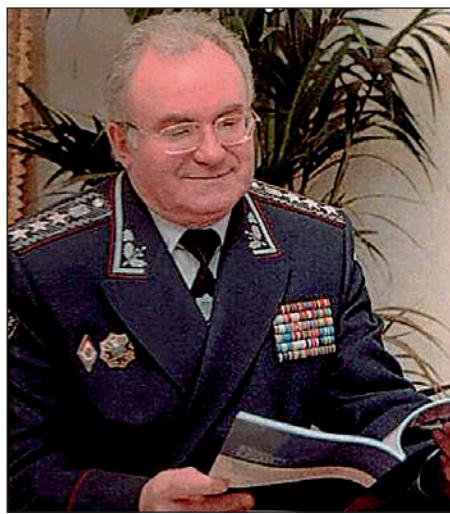
Якщо захищені депутатськими мандатами бандити поки що відчували себе у певній безпеці, то менші їхні поплічники все частіше почали потрапляти в руки закону. Злочинні армії різко почали втрачати свій бойовий склад. І слово «армії» тут не передбільшення. Ті ж «Башмаки» чи «Сейлем» (так називалися дві найбільші злочинні групи) могли за раз зібрати і по тисячі своїх бійців. А скорочення суттєво підривало їхні суспільні впливи та оперативні можливості. І якщо раніше злочинні організації на окремі операції міліції дивилися як на дрібні укуси, то тепер уже відчули серйозну загрозу своєму існуванню. Міжусобна війна бандитів почала перетворюватися на війну з міліцією.

У центрі Сімферополя після повернення зі служби по-звірячому був убитий начальник відділу управління з боротьбою із організованою злочинністю ГУ МВС в АР Крим полковник М. Зверев. Генерал-лейтенант М. Корнієнко негайно розпочав пошуку операцію. Перший заступник міністра внутрішніх справ України Л. Бородич, який прибув на той час в автомобілі, включився в роботу, викликав на похорони начальників підрозділів з боротьби із організованою злочинністю всіх областей країни. Вони мобілізували правоохоронців на найсерйознішу боротьбу з новими загрозами. На похоронах М. Корнієнко заявив, що злочинці будуть знайдені і покарані. І слова свого дотримав. Виявили і головного замовника цього вбивства. Це був високий посадовець тієї пори. І не поніс покарання лише тому, що надто законспіроване було це замовлення, міліція не змогла зібрати достатньо незаперечних доказів. Надали допомогу сім'ї убитого. По кожній із організованих бандитських груп утворили окремі міліцейські групи. Незабаром притягли до відповідальності і довели вину понад 30 осіб.

Така реакція з боку керівника главку спровокає позитивне враження на всіх працівників міліції. Вони ставали самовідданішими, принциповішими і сміливішими в боротьбі зі злом. Коли в тому ж Сімферополі сталося вбивство одного з кримінальних авторитетів Хавіча, то розкрите воно було буквально за кілька хвилин.

Неподалік проходив оперуповноважений М. Ачинович, який зреагував на пострил, доднав і скрутів злочинця. Швидко на місце злочину прибув і сам Корнієнко. Виявив у кишенні убивці два заряджені пістолети.

— Як же ти брав його, Мирославе, —

Михаїло Корнієнко

спітав у Ачиновича, — адже він тебе з таким арсеналом міг щонайменше вбити двічі.

— Про це якось тоді не думав, — відповів опер.

У свідомості людей відбувався перелом. Почуття обов'язку починало пересилювати навіть почуття власної безпеки. І приклад цього показував сам Корнієнко.

З перших же днів, як отримав призначення в Крим, почали його запрошувати на різні високі наради, найчастіше — до Верховної Ради автономії. Тут, прикрившись депутатськими посвідченнями, бандити відчували себе особливо безпечно і сподівалися авторитетом високого органу нагнути міліцейського керівника під себе.

Голова Верховної Ради автономії В. Кисельов на одному з засідань президії ради запитав: ось, мовляв, шановний начальник главку, ви часто заявляєте, що у нас у владі — злочинці. Де ж вони?

— Та навпроти нас з вами сидять, — миттєво відповів Корнієнко.

Тоді цікавилися журналісти, як він на таке зважився, не побоявся.

— Якби боявся, то нічого мені тут у Криму робити було. І чого тут боятися, бандити — вони і є бандити, — відповів.

Хоч небезпеку, звичайно, розумів. У машині тримав, крім пістолета, ще й автомат. Від підлеглих вимагав постійної бойової готовності, дбав про фізичну і бойову підготовку. І цим теж рятував їхні життя. І не відступав. Коли отримав звістку, що бандити у Верховній Раді знову затягли за надуманим мотивом атаку проти нього і його підлеглих, почали готовувати розправу і над ним, і над наймужнішими його соратниками, то ні на який компроміс не пішов, а прямо зателефонував

ініціатору цієї кампанії і сказав:

— Що б ти не задумав, нічого по-твоєму не вийде, а вийде так, що за скосні злочини, за всі злодійства і вбивства і ти, і твої помічники відповідатимете.

Відчував за собою постійний контроль і нагляд. Звичайно, оберігався. Але, як мовіться, якби знат, де у pav, то й солому підстелив. Біда сталася на святуванні дня народження голови Фонду держмайна АР Крим, керівника виборчого штабу Президента Л. Кучми О. Головізіна. Застиляя було скромним, з невеликою кількістю гостей і обслуговуючих людей, начебто відомих і перевірених. Але після від'їзу Михайлу Васильовичу в автомобілі стало зле. Вирішив, що вдома полежить і все минеться. Та тривогу здійняв водій. Терміново викликали лікаря і негайно ж відвезли до лікарні. Виявили сильне отруєння. Як сказали лікарі, якби не надали допомоги, то до ранку Михайла Васильовича не стало б.

Меншою мірою недомагання відчув і сам винуватець торжества. А незабаром його пряма бля власної квартири бандити розстріляли. Ось і гадай, на кого цілилися раніше. Чи, може, на обох одразу?

Та все ж результати роботи відчувалися. Відпрацьовувалася і удосконалювалася методика боротьби з організованою злочинністю, все ефективніше напрацьовувалася доказова база, і все частіше злочинці потрапляли на нари. Розбійні напади вдень припинилися і навіть вечори та ночі ставали спокійнішими. Відвертий і нахабний бандитизм танув на очах.

На очах змінювалася і його команда. Все більше віддалих, мужніх і надійних бійців становило поруч. Його заступниками стали О. Кочегаров, В. Бірюков, які працювали і вдень, і вночі. І в тому, що ситуація у Криму переламалася на користь порядку і права, теж їхня заслуга. Обидва за поданням М. Корнієнка стали генералами. Це був незвичний і нетрадиційний вчинок у практиці головних управлінів міліції. Як правило, начальники обласних управлінь вважали, що на область чи на ту ж автономію має бути один генерал. Тобто лише він. І будь-яким чином старалися цю традицію утримувати. А Корнієнко — ні. Гарні фахівці і віддані бійці, вважав, повинні отримувати те, що заслужили, нічого не жаль.

А незабаром Указом Президента Кучми Корнієнко був призначений начальником Головного управління у м. Києві.

Кримський главк очолив генерал Геннадій Москаль, який підтримав і розвинув започатковані генералом Корнієнком практику та порядки. А скасування Верховної Радою України депутатської недоторканності для депутатів місцевих рад значно покращило можливості боротьби. Раніше недоторканні переважно опинились в руках закону, невелика кількість їх втекла за кордон.

Генерал Корнієнко прийняв Київ. Але це вже інша історія...

Анатолій КОВАЛЬЧУК

м. Київ

СУД ВИЗНАВ, що КРИМІНАЛЬНУ СПРАВУ ПРОТИ КУЧМИ ПОРУШИЛИ БЕЗПІДСТАВНО

Печерський районний суд міста Києва визнав, що Генеральна прокуратура безпідставно порушила кримінальну справу щодо колишнього Президента України Леоніда Кучми за обвинуваченням у причетності до вбивства журналіста Георгія Гонгадзе.

Як передає кореспондент УНІАН, відповідну ухвалу суд виніс 14 грудня, задовільнивши, таким чином, скаргу адвокатів Л. Кучми на постанову першого заступника Генерального прокурора Рената Кузьміна щодо порушення кримінальної справи проти колишнього Президента.

Як зазначається в ухвалі, суд не знайшов підстав, які б вказували на причетність Л. Кучми до сконення тяжкого злочину.

Зокрема, йдеться в ухвалі, відповідно до норм чинного законодавства, кримінальна справа може бути порушена тільки в тому випадку, якщо наявні об'єктивні дані, що вказують на склад злочину особи і на основі яких встановлюється наявність у діях особи складу злочину. У той же час з наданих суду матеріалів виходить,

«Отже, вони (записи) не можуть бути використані як докази», — зазначається в судовому рішенні.

Крім того, суд дійшов висновку, що у Р. Кузьміна для порушення кримінальної справи проти Л. Кучми не було достатньо даних, які б сівічили, що Л. Кучма перевищив владу і службові повноваження, що потягнуло за собою тяжкі наслідки стосовно громадян Георгія Гонгадзе та Олексія Подольського, а були лише припущення.

«Таким чином у першого заступника Генпрокурора не було достатньо підстав для внесення постанови про порушення кримінальної справи, отже, скарга захисників С. Ульянова та В. Путруненка підлягає задоволенню», — йдеться у судовому рішенні.

Миррослава ГОНГАДЗЕ:

«ЗАЯВИ КУЧМИ — БЛЮЗНІРСТВО»

Вдова журналіста Георгія Гонгадзе буде опротестовувати рішення київського суду, який не бачить підстав для порушення кримінальної справи проти колишнього Президента

України Леоніда Кучми. А його за-

клики знайти тих, хто влаштував зникнення Георгія у 2000 році, назива-

є блюзірством. Про це Миррослава

Гонгадзе сказала інтер'ю Радіо

«Свобода».

— Що означає для вас рішення Печерського суду, який скасував кримінальну справу проти Леоніда Кучми?

— Рішення Печерського суду про закриття справи проти Кучми не знімає підозри щодо його причетності до замовлення вбивства Георгія. Справа не розглядалася по суті, процес став прикладом повного ігнорування закону з боку суду. Кількість процесуальних порушень, здійснених судом, перевишила всі допустимі норми. І цим рішенням суд забив, як на мене, ще один цвях у труну українського правосуддя.

— Колишній Президент Леонід Кучма закликає знайти справжніх організаторів і замовників «касетного скандалу» т

ПІД ВІЛЬНИМ ВІТРИЛОМ

Із Чорноморського, найзахіднішого кримського району і головного селища всього Тарханкутського півострова, до свого села Міжводного Валентин Бут доставив мене з вітерцем на скuteri, як і обіцяв, за двадцять хвилин. Якби це було літо, а не нинішній «мертвий сезон», вправність чоловіка принарадко можна було б оцінити і за стерном його «Волі» — дев'ятивиметрової вітрильно-моторної яхти, виготовленої власноруч за французьким проектом First 30E. А так я обмежився лише, так би мовити, круговим обзором її на суходолі, точніше — на трейлері на огороженному майданчику в декількох метрах від будинку господаря.

УСЛІД ЗА РОМАНІКОЮ

Узагалі ж «Воля» — це вже п'ятий власний плавзасіб пана Валентина. Про кораблики, які він ще хлопчиною разом із однолітками запускав на ставочку за городами в рідному містечку Білопіллі, що на Сумщині, звісно ж, не йдеться. Хоча саме ті дитячі забави навіяли Валі романтику дальних мандрів. Чому ж це не переросло у професію? Бо на заваді стали проблеми з зором, ускладнені астигматизмом та гіперметропією обох очей, — сумні наслідки необачного падіння з висоти у тому ж таки босоногому дитинстві. «Але я не шкодув, чесно, що не пішов у моряки. Бо ким я міг стати? Ну, в країшому випадку капітаном, але ж не свого судна. А так я — капітан завжди своїх суден. Це круїш», — переводить на плюс своєї життєві мінуси пан Валентин.

За реалізацію своїх задумів чоловік взявся на початку 1984-го. Себто буквально декілька місяців потому, як із дружиною Валентиновою, до речі, теж учителем (фізкультури), переїхав до Міжводного. Ще на останньому курсі Сумського педагогічного університету Валентин зазделегідь розіслав листи — мовляв, чи потрібен вам учитель з англійської та німецької — у райвно виключно приморських регіонів тодішнього Союзу. Позитивна відповідь прийшла з далеких Примор'я, Заполяр'я, а також куди більшого кримського Чорноморського, де в свою чергу запропонували місце «англійця» у сільській школі Міжводного. Варіант — годі й бажак. Позаяк у цьому курортному селі ледве не зусіб велика вода: Ярилгацька бухта і солоне, з лікувальними грязями, озеро Джарилгач. І що не менш важливо з практичних міркувань — молодій родині відразу ж надала кімнату у гуртожитку.

ПОЧИНАЛОСЬ УСЕ З «МИРУ»

Таке «бортове» ім'я отримав вітрильний первісток Валентина. Применення, де була навіть невеличка циркулярка та електрорубанок, для якого будівництва надала школа, директором якою на той час був Микола Кукса — людина небайдужа.

яка і щира. За ласкавого сприяння директора радгоспу «Міжводне» Миколи Радченка ентузіасти отримали необхідні матеріали — дошки, фарбу, оліфу, навіть тканину на вітрила. Щодо проекту самого судна, то його Бут виновував давно. «Віходив тоді у Ленінграді такий журнал «Катери та яхти», — посвячує мене у деталі пан Валентин. — Звідти я взяв найголовніше — теоретичне креслення, тобто обводи шпангоутів (поперечних ребер корпусу судна. — Авт.). Наносиш сітку координат, розраховуєш напівшириоти, висоти. Це досить просто, інша річ, скажімо, те, що важливий у такій справі «сопромат» на кафедрі інженерних мов не викладали. Тож довелось все самому вишукувати, за аналогами вивчати».

Найнеприємніше новоспечених яхтеменів чекало вже на воді. Замість традиційного побажання «сім футів під кілем» — одразу категоричне «нізяз». Чиновники з ДІМС — державної інспекції маломірних суден — навіріз відмовилися реєструвати Валентинову саморобку. Відтак «зелені кашкети» не давали дозвіл на вихід у відкрите море. То були дікі тоталітарні часи, коли начальник застави міг на місці чи й на все літо закрити чи інший причал. І все ж навіть за тих часів ентузіастам вдавалося ходити під вітрилами. «Але це було так дозвовано. Хоча ми й намагалися знаходити лазівки, щоб таки вийти в море, та все ж наш «Мір» все більше простоював на березі і скоро геть розсохся», — констатує пан Валентин.

ТРИ «МРІЇ»

Куди щасливіша доля у «Мрії-1». Списані у чорноморському рибколгоспі «Шлях комунізму» на дрова десятиметрові фелюзи Валентин Бут подарував друге життя. Підремонтував ще добробутний корпус, встановив міцні щогли, натягнув власноруч пошиті з тику вітрила (до цього судно ходило виключно на моторі). Отримав вітрильний і законну «прописку» в Спорудудреєстрі, а сам її господар, успішно склавши іспити перед повноважною атестаційною комісією, — дип-

лом яхтового капітана. На «Мрії-1» пан Валентин розріз віхи бухти майже шість років. Не тільки задля власного задоволення, а й катав пріїжджих відпочивальників — за плату. Для вчительської родини, де виховувалось троє дітей, це стало єдиним підробітком.

Наступна «Мрія» стала результатом конверсії військово-морської бази на Донузлаві ще, до слова, до офіційного поділу Чорноморського флоту. У розпал надто поспішного розпродажа флотського майна один із місцевих жителів придбав там корпус тральщика (військового судна, призначеної для пошуку і знешкодження морських мін. — Авт.). Але не зміг дати йому ради і запропонував Валентину Буту, який напередодні продав свою першу «Мрію» і підшуковував на заміну щось підходить. Конверсійний тральщик польського виробництва завдовжки аж шістнадцять метрів його цілком влаштовував. Однак поморочитися довелось добряче, аж три роки. Так на «Мрії-2» з'явились не тільки вітрила, але й... комбайнний двигун. Щоправда, на новому-старому плавзасобі пан Валентин зробив лише один вихід у море. А далі трапилось непередбачуване. «Я стояв у бухті на якорі, — згадує чоловік той фатальний для його «ластівки» день, — коли налетів шквал. Одразу потрібно було і з якоря знятийсь, і мотор заводити. Зробити одночасно і те, і друге, зрозуміло, не виходило. Тринадцятілітньому синові довелося самому тримати стерно. Саме це дало мені можливість підняти вітрила і судно почало потроху відходити від берега. Але дрейф був завеликий, а часу, аби завершити маневр, надто мало. Як результат, судно наскочило на залишки опор старого терміналу нафтосховища. У пробойну ринула вода... Найгіршим було те, що шквал перейшов у шторм, який тривав п'ять днів. Викинути на берег двадцятитонну яхту весь цей час безупинно било об дно. Встиг зняти з неї двигун і ще дещо».

А от «Мрію-3», із залатаним алопінієвим корпусом, спіткало інше, рукоутворне, лихо. Під час чергового рейду її у Валентина Бута конфіскаувала місцева податкова міліція. Начебто через відсутність ліцензії (чоловік сплачував лише податки), хоча на той час, літо 2001 року, сама процедура ліцензування ще не була визначена. Непоступливість капітана та принципова позиція голови Апеляційного суду АР Крим Михайла Тютюнника розставили все на свої місця. Прокуратура Криму порушила проти корумпованих податківців карну справу. Однак зусиллями зацікавлених осіб її щорічно упродовж п'яти років закривали, тож доводилося через комітет Верховної Ради України з боротьбою із корупцією та організованою злочинністю та його тодішнього голо-

ву Володимира Стретовича змушувати Генпрокуратуру повновлювати досудове слідство. Але влада зрештою відстояла своїх «вірних» синів. Карну справу закрили, так і не довівши до суду. Зате цивільний процес капітан виграв, змусивши державу відшкодувати бодай частину збитків, завданіх захланними митарями.

«КАТАМАРАН — ЦЕ ПРОСТО ДИВО»

У будь-якої людини, либонь, немає межі вдосконалення. Так і у моєго 54-річного співрозмовника. Його нинішній «Волі» всього п'ять років. На її побудову «з нуля» часу витрачено приблизно стільки ж. Тепер яхта з двигуном у двадцять «конячок», з дакроновими вітрилами площею тридцять сім квадратних метрів відповідає всім чинним вимогам мореплавства. Вона має однотонний баласт, споряджена автопілотом, супутниковим навігатором GPS і розганяється до семи з половиною вузлів». «Зазвичай, під час півторагодинної екскурсії двигун працює не більше п'ятнадцяти хвилин — аби не витрачати час на повільні галсування проти легких вітрів, аби люди встигли

подивитись весь маршрут, — розповідає пан Валентин. — Плавання під вітрилами — то неймовірна наслода, це мов нестримний політ. Саме цього прагнуть мої пасажири, і я радий подарувати їм ці відчуття».

Одним словом, яхта повністю відповідає капітану. Що ще потрібно чоловіку, щоб зустріти старість, як казав один кіноперсонаж із «Білого сонця пустелі». Але, виявляється, начебто бездоганна «Воля» для її творця — це вже пройдений етап. Капітан мріє про катамаран. «Уже давно працював над своїм проектом, — зізнається пан Валентин, — розробляв креслення. А коли з'явився Інтернет, то виявилось, що ці самі ключові ідеї вже знайшли втілення в проектах знаменитого англійського конструктора багатокорпусників Джона Шаттлуорта. Його творіння — то досконале поєднання тонкої естетики, інженерного розрахунку та високих технологій. Катамаран — це просто диво, це як політ мрії. От його і спробуємо будувати».

Василь САДОВСЬКИЙ

На фото: Валентин Бут на своїй «Волі»

ЗІ «СВІТЛИЦЕЮ»

О, Україно, де ж твоя
Козацька слава?
Де гордість давня твоя,
Моя державо?!

Облесливі слова пусті
Плетуть мосьпани.
Гай-гай! — То знову, знов не ті
Нові гетьмані?

Чому мовчиш, народе мій,
Мов ми тут бранці?
Чому за тебе не стоять
Твої обранці?

То, може, нагадати їм
Майданом знову?
Вмира ж на батьківській землі
Вкраїнська мова!

Валентин БУТ

14.09.2005

Недаремно ж кажуть, що людина, якщо вже талановита — то в усьому. Наш земляк-«світличанин» Валентин Бут пливе по життю ішо під одним вітрилом — поетичним, і вже навіть підготував до друку свою першу збірочку віршів, з якою ми плануємо ознайомити читачів у найближчих випусках газети.

А ПЕРЕМОГЛА НАША ГАЛЯ!

(Закінчення. Поч. на 1-й стор.)

Все те ж саме робили й росіяни, ще більш розкоті та веселі. А ось і білоруси у вишитих сорочках, жилетах, а за спиною, як і в інших східних слов'ян, — вишиті серветки, рушники, килимки та ще — ба! — портрет «бацьки» чи то на ознаку пошани, чи то щоб їх з іншими не плутали.

А біля сходинок розмістилися греки, які чомусь не увійшли до «Федерації греків Криму», котрі частували усіх охочих національними стравами, а чоловіків — ще й вином. Коли я запитала: «Чому не разом?», то з'ясувалося, що одні з них — фракійські з Білогірського району, а інші — понтийські. Що гріха тайти, я теж скристалася гостинністю останніх і озімайомилася з іхньою на диво смачною кухнею.

Вірмени охоче позували з гле-чиками з вином і були просто західкою для фотографів. А для мене західкою стали караїми, адже ніколи раніше доля з ними не зводила. Та й не дивно, в Криму мешкає їх всього 700, це не враховуючи тих, що в Литві, на Західній Україні, в Туреччині. А їх і дійсно не варто плутати, бо, окрім мовних відмінностей, місцеві є караїмами за кров'ю, у той час як інші — лише за віросповіданням. А називається їхня релігія караїмізм і містить у своїй основі «Вітхій завіт». Голова твориства Тетяна Шайтанова розповіла, як непросто зберігати їм свою національну ідентичність, та все ж мають недільну школу і ще пам'ятають свої національні звичаї та страви, а це — янтик, імурта, катлама й багато інших.

Кримські татари, які розташувалися поруч, підкорювали перш за все своїми молодістю і красою, вони не проти були прямо тут, у фойє, і від душі потанцювати. Зрештою, кримський вінок виявився надзвичайно барвистим. А ми ж, сусіди і навіть друзі,

бачимо одне одного, як правило, зовсім в іншому образі. Втім, народилися ми не продавщицями або домогосподинями, а перш за все запашними квіточками на гілці свого національного дерева, яке мусить потім стати соковитим плодом і увійти в майбутнє хоча б одним зернятком, яке теж дастає свій пагін. Шкода, що в нашому повсякденному вбранні практично відсутні національні елементи, які б нагадували — ми прийшли у цей світ з важливою місією і не треба вимагати, щоб на яблуні вирости груші, та спречатися, яка квітка краща — троянда чи лілія.

І все ж таки подальший конкурс краси і культури мав визначити щось подібне. У ньому взяли участь російські, українські, кримськотатарські, вірменські красуні, а ще — єврейська, грецька, башкирська та чеська — всього 16 чарівних дівчат віком від 16 до 24 років. Переважна більшість з них — студентки. Але якщо хтось очікував негайно побачити дівчат у купальніках чи за виконанням якихось вправ, що дали б підстави виявити «міс-сексуальність», йому не пощастило. І сам винен, оскільки цей конкурс ще й культури, а точніше — розмаїття національних культур.

Дівчата не лише з'являлися в національних костюмах, але й мали завдання продемонструвати національний обряд, пов'язаний з водою. Для кримських татар це Наврез. Вода у мусульман — символ життя, очищення. Із трьох ковтків води починається й так само

закінчується піст. Ввечері перед Наврезом (21 березня) дівчата гадають. Углечик з джерельною водою вони кладуть свої прикраси і ставлять його під кущем троянди. Наймолодша із зав'язаними очима виймає з глечика прикраси, визначаючи при цьому долю інших власниць. Люди також поливалися водою — кому дістанеться більше, у того буде міцнішим здоров'ям.

У греків — свої звичаї. Свято Ай-Василь пов'язане з Новим роком за старим стилем. Це святий Василь, а не Дід Мороз приходить до дітлахів з подарунками. Коли огівночі діллять святочний пиріг, шматочок залишали і воді, яку греки вважають джерелом життя. А на Новий рік увесь посуд заповнювали своїкою водою, до джерела приносили фрукти та ягоди, промовляючи: «Нехай і вони пливуть у наш дім, як ця вода», тим самим на увесь

рік забезпечуючи для родини добробут.

У башкирів молоду дружину після весілля ведуть до річки з коромислом. Вона має похертвати водяному духові срібну монетку. А повертаючись з відрами назад, стежити, аби не розхлюпили воду. Ці обрядові дії мають називати Хиу Башлау.

У чехів найбільше традицій, пов'язаних з водою, перепадає на Великоноце. У Великій П'ятниці треба було вмітися у проточній воді до сходу сонця — цього дня вона має очищувальну силу. У Білу суботу воду святили і кропили нею дім та майно. А у пасхальний понеділок хлопці стъобали дівчат молодими гілками, за що, в свою чергу, одержували «водні процедури».

У євреїв вода вважалася джерелом морального очищення, а також позбавлення від гріхів.

На єврейський Новий рік Рош-а-

Шана люди молилися на березі водоймища з проханням позбавити їх від гріхів, після чого вівертали кишені, де могло на-

зибиратися сміття. Звичай зветься «Ташлих».

Вірменське свято «Вардавар» настає серед спекотного літа. Цього дня люди просять у Бога дошу і обливають одне одного водою, яка має цілющі властивості. А ще родини збираються біля джерел, що сприяють єднанню роду. Тут розпочинаються народні гуляння.

Поміж росіянами та українцями пов'язані з водою традиційні свята поділялися умовно. Росіянам дісталось язичницьке свято Купала, коли дівчата прикрашають себе вінками і потім пускати їх на воду, а вранці люди вмива-

ються росою та гуляють босоніж, а для українців одним із найважливіших свят, на думку дослідників-організаторів, є Водохреще. Цього дня всяка вода вважається святою, особливо освяченна священиком. Вранішнє умивання на Хрестення дарує прекрасний статі красу.

Але я за 10–15 хвилин у коротенькому діївстві донести до глядачів традиції свого народу, на віть з допомогою досвідчених хореографів та народознавців? Бодай хоча б відобразити якісю його елементи! Якщо кримськотатарські красуні таки мудрували біля глечика, то українські замість того, щоб дивитися в оплонку в очікуванні Божого знамення, танцювали у вінках з козаками. Головне, що вода (шовковиста тканина через усю сцену) була поруч. Та й для журі, здається, важливішим був національний колорит, ніж близькість до запропонованих сюжетів.

А ще дівчата порадували присутніх святковим танцем дружби з елементами різних національних танців, продемонстрували ділові костюми від магазину «Лілі».

Вони мали право і на якийсь «месидж», а зазвичай у подібних випадках це зветься візітівкою. Записала лише те, що запала в душу: «Пишаюся своєю Батьківщиною і знаю, що завжди із-за хмар виглядає сонце», — це сказала українська дівчина Галина Півень. «Немає нічого кращого за співдружність культур», — за-значила чеська красуня Марія Грицюк.

А моя фаворитка з самого початку змагань студентка ТНУ кримська татарка Айше Оказ висловила думку, що джерело краси приховується в кожній людині. І судила дівчина, здається, по собі, — про все це говорили її очі, вираз обличчя, ніжного і відкритого. А коли дівчата почали демонструвати весільні сукні, неперевершеними виявилися буквально всі.

У перервах поміж їхніми виходами сцена теж не була порожньою. Чарівна маленька Регіна показала кримськотатарський танець, ще менша, учениця молодших класів Амалія Кримська заспівала пісеньку «Віночок», сама теж у віночку та українсько-му національному вбранні. Дійшло, здається, і зовсім до дошкільнят. Цей номер звався «Спортивний бальний танок «Карнавал».

Та не все ж дивували громаду малюками. На сцені аж двічі виходили і евпатрійські «Велетні» — молоді і гарні хлопці та дівчата на ходулях. Вони не лише танцювали дерев'яними палицями та сідали на шпагат, але й демонстрували якийсь дивовижний фантастичний сюжет, розмахуючи крилами і погрожуючи комусь мечем. Й цим самим лише підсилювали пристрасті, які вже перевопновали залу, — журі мало ось-ось оголосити результати конкурсу й торішня переможниця Христина Джеладян одягнути корону своїй правонаступниці.

Та перш ніж прозвучали імена, слово мали члени журі. Заступник міністра культури АРК Тетяна Манежина подякувала за молодість, мир і дружбу, що панували на сцені і загалом у залі. Розчу-

лена, вона навіть заговорила віршами. А заступник голови Рескомітету у справах міжнаціональних стосунків та депортованих громадян Еміне Авайлієва привернула увагу до володіння дівчатами рідними мовами та до їхньої внутрішньої краси. Вона гідно оцінила національний костюм Ольги Лобанової та ті перетворення, які відбувалися з башкирською красунею Оксаною Стациenko-Хуснімардановою, коли вона перевдяглася в національне вбрання, і наголосила на почуттєвості кримськотатарських дівчат.

А ще члени журі дякували дівчатам за «сонячне свято у грудневий вечір» і, звичайно ж, організаторам конкурсу, яких настав час назвати поіменно: автор і директор проекту — Катерина Перетятько; автор і режисер-постановник, а також одна з ведучих — Елеонора Бахіча (яка, до речі, цього дня була імениницею); дослідник звичаїв народів Криму і режисер-постановник національних традицій — Олена Широка.

Втім, перейшли до нагород, бо «найскравіші перлини кримської скарбниці» вже не витримували напруги. На всіх дівчат чекали стартові пакети від опера-

тора «Лайф» та запрошення до ресторану. Диплом «Міс-експресія» одержала росіянка Анастасія Ромм; «Міс-чарівність» — українка Анастасія Ульянська; «Міс-натхнення» — кримська татарка Айше Оказ; «Міс-шарм» — вірменка Шагане Шахвердян; «Міс-артистизм» — вірменка Кнарік Малумян; «Міс-привабливість» — чешка Марія Грицюк; «Міс-сучасність» — вірменка Христина Артюнова, «Міс-романтичність» — росіянка Марія Похилько; «Міс-почуттєвість» — кримська татарка Аліє Фаткуліна; «Міс-поетичність» — росіянка Ганна Клюшина; «Міс-грація» — кримська татарка Гульнара Басирова; «Міс-ніжність» — башкирка Оксана Стациenko-Хуснімарданова; «Міс-вишуканість» — гречанка Ангеліна Коул; «Міс-витонченість» — єврейка Сандра Середенко; «Міс-елегантність» — українка Галина Півень та «Міс-екстравагантність» — українка Ольга Лобанова.

Думаю, журі було непросто вишукувати нові й нові грани отого поняття, яке можна ототожнювати зі словами «краса», «привабливість», «надзвичайність». Але дівчата були того варті. Головний редактор першого кримськотатарського журналу «Арзи» Лентара Халілова відзначила Айше Оказ ще й за кращий національний костюм і пообіцяла, що обличчя дівчини прикрасить обкладинку наступного номера видання. Кількох дівчат було також порекомендовано для участі в подібних всеукраїнських конкурсах, а Оксану Стациenko-Хуснімарданову навіть у європейських. Диплом глядацьких симпатій одержала Гульнара Басирова, а «Міс-Інтернет» стала Ганна Клюшина і, як наслідок, — волонтеркою новенького ноутбука. «Міс-дружбою» визнали Анастасія Ромм.

Назвати і привітати переможницю конкурсу вийшов на сцену сам голова Рескомітету у справах міжнаціональних стосунків та депортованих громадян Ремзі Ільясов. Він нагадав, що краса врятує світ, а також подякував дівчатам, що дозволили, забувши усі турботи, відпочити душою. А переможницею національного конкурсу краси і культури, «Кримською красунею-2011» було визнано українку Галину Півень, студентку Севастопольського інституту банківської справи Національного банку України, дівчину, яка недарма вірила, що з-поза хмар усе одно визирне сонце.

Галі 18 років. Народжена в Україні, вона має традиційне українське ім'я, оспіване в десятках пісень. І вона не соромиться вголос говорити про любов до своєї Батьківщини, хоча та — не Америка і навіть не Росія, а сама Гаялі живе в ще й досі «неоднозначному» Криму. Але дівчина пам'ятатиме — національний віночок на її голові тому і гарний, що барвистий, — там міцно взялися за руки різні квітки, водячі хоровод дружби.

Тамара СОЛОВЕЙ
Фото О. Носаненка

Христина СТЕБЕЛЬСЬКА

«УКРАЇНКИ ФАНТАСТИЧНІ: ВОНИ НЕ ЗНАЮТЬ БЕЗВИХОДІ»

Народна артистка України, автор та ведуча багатьох проектів і програм Христина Стебельська вже 30 років пліч-о-пліч з Первим Національним. Для таких людей це не просто робота, а справа всього життя, місія. Ще живі в пам'яті випуски програм «Між НАМИ», «Сонячні кларнети», «Про НАС». Сьогодні Христина Стебельська є обличчям ранкового шоу «Легко бути жінкою», яке повністю змінило свій формат.

Нині, коли ця програма пішла на різдвяні канікули, ведуча Христина Стебельська разом з паломниками колядує у духовному центрі Європи — Римі. Тут, на площі Св. Петра, встановлено подаровану Україні ялинку, яка єднає прочан з усього світу. Пані Христина не лише випитує всілякі таємниці у гостей в студії, але й сама шукає відповіді на запитання, визначальні для нашого життя. Тому паломництво різдвищою Європою — це сюжети і теми для наступних програм «Легко бути жінкою», яка у січні виходить з канікул і знову по буднях з 10 до 11 години на Первому Національному буде радувати своїх глядачів шківними і важливими темами, сюрпризами та несподіванками.

Отож, якими бачить українських жінок ведуча ранкової програми для жінок? Головний редактор НТКУ Христина Стебельська люб'язно поділилася своїми міркуваннями про це у нашій бесіді.

— Пані Христино, жінкою бути легко?

— Жінкою бути легко, а от цікавою (!) жінкою — непросто. Тобто мудрою, симпатичною, самодостатньою і «без понтів». Не можу пояснити чому, але я відчуваю себе на 35 у свої 53. Мій біологічний вік не збігається з цифрами у паспорті. Це додає мені впевненості у багатьох ситуаціях. Я сильно від того, що не палю і не п'ю, люблю класику, а не моду вітрин та журналів. Мені важко нав'язати щось тимчасове і я не часто пливу за течією.

— Формат програми «Легко бути жінкою» на Первому Національному суттєво змінився. Яку головну ідею Ви складаєте у цю програму?

— Головна ідея — бути самою собою, не надумувати проблем і відчувати гармонію у тому, що ми, жінки ї чоловіки, самі жінки — різні. Дозволити собі бути щасливою і розпрощатися з комплексом неповністі. Отже, як жінка, перефразую: «В житті я знаю своє місце, і якщо воно не останнє, то лиши тому, що я ніколи не ставала у цьому ряді».

— Якою є Ваша роль як ведучої цієї програми?

— Я — жінка, якій є що розказати про життя. Думаете, ніколи не блукала життєвими лабіринтами і не опинялася в безвиході? Бувало. Але завдяки тому, що завжди думала і не дозволяла собі розгубитися, я знаходила вихід. Оті відчуття й переживання я делікатно, з гумором відкриваю глядачам. Вчу і вчуся разом з ними розбиратися у різних, часто непростих, життєвих ситуаціях. І маю велику пристаність від спілкування у кадрі з професіоналами, які дають ключі до розуміння багатьох проблем.

Я за те, щоб поруч із жінкою був відповідальний мужчина. Якщо нема — треба собі такого виховати! Знайти відповідний тон, аби він відчув: рішення — за ним, і сім'я розраховує на його опору. Мова не тільки про чоловіка-спонсора, але й уважну людину, з якою цікаво бути поруч. Во-сусідські знаю сумну історію сім'ї, в якій функція чоловіка полягає лише в тому, щоб бути банківським сіфом. Не дивуйтесь, але я вважаю, що мужчина, закоханий у самодостатність жінки, — найкращий.

— У гостях Вашої програми вже встигли побувати відомі актори, пись-

менники, музиканти, громадські діячі, психологи, мандрівники і просто багато цікавих особистостей. Усі вони обговорюють теми, які цікаві нашим жінкам, а також психологію самих жінок. Скажіть, якою, на Вашу думку, є українська жінка?

— Не чекайте від мене розповідей про дівчат, які вишивають хрестиком і сіють чорнобривці у світанковім саду. Так, українки є берегинями сім'ї, але... Вони — богині перевтілення. Навіть про чоловіка-негідника вони можуть казати: «Він у мене такий мілій!...». Ім ціно не заважає «літати на мітлі» і водночас уособлювати ангела любові. Капризи, мігрені, депресії, слізби і таке інше їм теж властиві. Але якщо жінка каже: «Мені в цьому житті вже нічого не треба», — знайте: вона ще може «іздити» на чоловікові, як на коні, але від його ніжного дотику почуватися щасливою. Даю гарантію: безвихідних ситуацій у житті українок не буває. Українки — фантастичні!

— Згадуючи Вашу фразу: «Жінкою бути легко, коли поруч — достойний мужчина»... — а чи є в українських жінках щось таке, чого варто би повчитися нашим найдостойнішим мужчинам?

— Дбати не тільки про здоров'я близької людини, а й про почуття. Довірливо й відкрито говорити про все. Мати силу сказати правду. Жінка, подруга, кохана — всепрощенні: вони розуміють навіть тоді, коли неможливо зрозуміти. Варто вчитися зберігати спокій, коли емоції пруть через край. Не «глушити» гнів алкоголем, бо ця залежність заводить у безвихід. От жінка, наприклад, часто придушує свої переживання прибиранням чи пранням, яке вона ненавидить.

Чоловіки, будьте доброзичливі, підтримуйте жінок, оцінюйте бо́дай словом їхні старання. Дружини це відчувають особливо тонко. Варто знаходити час робити щось приемне одне одному. На жаль, чоловіки про це забувають. І пам'ятати: жінка завжди бажає пишатися своїм судженням. Навіть якщо вона не народила вам дітей, а лише була уважним співорозмовником ваших вечорів, вона заслуговує на щастя.

— Дякую Вам за розмову.
Бесіду вів Ігор САВЧЕНКО
На фото: Христина Стебельська та со-
ліст гурту «Табула Раса» Олег Лапоногов

ЧИ Є В КРИМУ УКРАЇНСЬКИЙ

«Коли над людиною, над мистецтвом тяжить влада грошей, тоді на поверхні театрального життя випливають пройдисціти, халтурики, кар'єристи та кримінальні злочинці» М. Л. Кропивницький (т. 1, ст. 24).

Не знаю, чи говорити ще раз, а чи мовчати, але ж «душа болить, а серце плаче» — співається у пісні, те ж і зі мною щось подібне діється. Український театр у Криму є чи немає? Що може кримський глядач пізнати про українство, про його долю, його історію, побут, звичай, врешті, український гумор — відвідавши театр під назвою український, що на площі Леніна в Сімферополі.

Час уже чесно заявити. Такого театру у Криму немає. Є приміщення для театральних зустрічей, партійних зборів, концертів та ярмарків — усе це має назву український, ну то ж хоч слово «театр» приберіть з виписки.

Тому що не тільки М. Кропивницький, але й К. Станіславський у могилі перевернувся би, якби побачив подібний глум. Хто може бути задоволений таким театром? Ну хіба що консул РФ в АРК, для якого українська мова — «це смерть».

Насправді ж, розумні люди знають: «Мова — це невичерпне джерело розумового розвитку, скарбниця знань». Саме мова виховує у дітей патріотичні почуття, адже в ній, у мові, відбивається життя всієї нашої Батьківщини. Чому ж театр не виконує своєї місії? Чому

Ольга Біляченко: — Де-юре український, де-факто російський, наявіть радянський. Цей театр не пішов у ногу з часом. У Криму ще за радянської доби говорили: у нас є російський драматичний, навіщо ще один...

З нагоди 50-річчя цього театру одному виданню його директор В. Загурський говорив: «Ми прагнули в міру сил надолужувати відсутність у Криму справжньої опери, балету, оперети, театру для дітей та юнацтва».

Олександр Польченко: — А відсутність у Криму українського театру хтож буде надолужувати — «дядя»?

О. Б. — Кримський український у своєму прогненні до елітарних мистецтв дуже нагадує Проню Прокопівну, в якої тільки «сигаретка шкварчить»... Більш як за 30 років експериментів театр обмінував світові творчі процеси трансформації форм і жанрів сучасних хореографічного, вокального, театрального мистецтв. Театр просто став заручником політичних ігор. Та на кожній дії є своя протидія.

О. П. — Здоровий глазд підказує, що поряд з російським та кримсько-татарським театром у Криму повинен існувати повнокровний український театр з україномовним репертуаром, щоб кримчани та гости Криму могли не тільки порівнювати, але й учитись толерантності, як писав Т. Шевченко — «і чужому научайтесь, й свого не цурайтесь». Навішо в кримському українському театрі заварили що «сурогатну кашу»?

О. Б. — В усі часи театральне мистецтво було сильною ідеологічною зброєю. У Криму створили відповідно театр з вівісюкою «український», щоб кожного дня, на кожній виставі доводити, що ніякого українського мистецтва немає. Хоча люди хотіть бачити справжнє українське мистецтво. Глядач у театрі хоче почувати себе комфорто, відчути свою гідність. У Станіславського театру починається з «вішалки», а в когось — з дзвінка, з програмки, з буфету... В цьому театрі замість буфету — ксерокс, а буфет — на виносних столиках. Ні філіжанки запашної кави, ні богемного духу! Про постійні ярмарки в холі театру я писала не один раз. Не знаю, кому належить «Домінант», що по черзі розпродажає або в українському театрі, або в кінотеатрі «Сімферополь» то білоруський трикотаж, то турецькі дублянки. У театрі має домінувати мистецтво!

О. П. — Ви написали, на прес-конференції директор театру заявив, що «нині театр перебуває у стані творчого піднесення». Думаю, не про театр тут ідеється, що таке справжнє мистецтво там не багато відомо. А йдеється про шматала, на якому вони сидять.

О. Б. — Скільки про це пишу, та результат зворотній. Інколи додають певне означення до самої назви театру, як збільшує грошові потоки, але художній рівень від цього країним не стає, навпаки — погіршується. Театр стає навіть агресивно антиукраїнським, бо вже зовсім не лунає зі сцени українське слово.

ж не соромиться бути недолугим?

Причепивши брилик «український», театр виконує роботу масовика-затійника. Невже справа тільки в гроши? І всі засоби хороши, аби тільки були гроши? При такій ідеології — хлопці, ви вселилися не туди. Театр — це зовсім інший жанр. А можливо, тут якася інша причина?

Прочитавши в «Кримській світлиці» за 28.10.11, замітку театрознавця Ольги Біляченко «Хуліганське відкриття» про те, як відкрив Кримський академічний український музичний театр свій 57-й театральний сезон і що в репертуарі театру на жовтень «немає навіть натяку, що театр все ж таки український: лише балет та російськомовні вистави», я звернув увагу на той оптимізм, яким автор завершувала свою замітку: «Без надії, але сподіваємося, що Кримський академічний український музичний театр таки стане Українським».

Очам своїм не повірив, невже в Криму ще залишились люди, які вірють у відродження українського театру в Сімферополі? Тому вирішив зустрітися з Ольгою Біляченко, щоб почути її думку про те, що або хто заважає відродженню цього театру і чи український він сьогодні?

товари театру більш ніж 90% російськомовних вистав. Свого часу ще за радянських часів важливим подією у культурному житті українців стало відкриття у м. Сімферополі Українського музично-драматичного театру.

Український театр за задумом, на вітві тогодчасного компартійного керівництва, створювався: «З метою повного і всебічного ознайомлення трудящих області з театральним мистецтвом українського мовою...»

Тож теперішнім батькам-реформаторам варто пам'ятати, що український театр не є відгалуженням російського театрального закладу. Йому необхідно повернути національне обличчя та високий професійний авторитет, втворений патріотичним колективом у 60-70-ті роки. Ми цілком поділяємо думку міністра культури України Михайла Кулиняка, который нещодавно заявив: «Держава зобов'язана підтримувати серйозне мистецтво», і по-

товари театру більш ніж 90% російськомовних вистав. Свого часу ще за радянських часів важливим подією у культурному житті українців стало відкриття у м. Сімферополі Українського музично-драматичного театру.

О. П. — Це єдине досягнення цього театру, за роки зросійщення й зміни статусу привчили пресу і глядачів, що українське — це теж російське, тільки набагато гірше. Як можна працювати в такому театрі, наперед знаючи, що все, що ти робиш, — це антигуманно. Це як

ніяк не може бути гарним українським театром, тільки нехай спочатку

Міністерство культури України відділить обіцяні кошти — 4 млн. гривень на реконструкцію сцені.

Та не сцену треба реконструювати, а всю театральну систему в самому театрі.

Я запитала директора театру

В. Загурського на прес-конференції,

які україномовні вистави побачить

глядач у цьому театральному сезоні?

На мое здивування, після

цього запитання представники ро-

сійськомовної преси один за одним

почали виходити із залі, та згорта-

ти свою апаратуру... Разом з ними

ретирувався і головний режисер.

О. П. — Це дуже сумно, в театрі

творчість має правити ба!

О. П. — Кому і що б Ви хотіли

побажати у новому році?

О. Б. — Я б хотіла побажати всім

у новому році постаратись іти не в ногу з часом, а на крок попереду.

Театру — стати справді українським,

і через магію українського слова

сценічно матеріалізувати

творчу думку, бути вищукано художником, образно філософським,

рacionально емоційним, у незначному — високоідейним, справжнім, а не удаваним! Щоденних аншлагів!

На справжнє мистецтво завжди є попит.

А державним службовцям, які тrimaють у своїх руках долю

Кримського українського театру,

бажаю мати совість. Глядачам —

дивитися тільки високоіудожні

талановиті вистави, які ставали

для них катарсисом, відкриттям,

подією у житті, поживою для розуму і душі, естетичною насолодою!

О. П. — А я б побажав міністру

культури АРК А. Плакіді

дати відповідь громадським організаціям

на той лист, який вони надіслали

(за законом час уже сплив), і ще

одне побажання — Ально Олек-

сандрівно, в новому 2012 році тре-

ба фінансувати тільки українські

вистави театру, або скасуйте цей

Емський указ!

А на завершення — трохи лірики.

У 1896 році великий російський

художник І. Рєпін, з нагоди двад-

цятіліття сценічної діяльності

корифея українського театру Марка

Лукича Кропивницького, намалю-

вав віньєтку, на якій зображене

човен, що його заливає грізна хви-

ля розбурханого моря. Ледве вид-

но на човні гребців-запорожців, їх

захлюпнув дів'ятий вал, дехто вже

опустив із рук весло. Тільки отаман

не розгубився, він твердо стоять на

човні і мужньо тримає кермо. В

його постаті можна пізнати М. Л.

Кропивницького.

Свою автобіографію Марко Лу-

кич розпочинає такими словами:

«Я щоразу мусив зцілювати мі-

но вуста, силкуючись усе присуну-

тись близче, хоч на один ступінь,

до тієї рисочки світла, що й зараз

миготить ген там, у далечині, на

затуманенім небосхилі незмірного

простору».

Цікаво, якими словами розпочи-

нуть свої автобіографії ті, хто зни-

шуvalи і продовжують знишувати

український театр у Криму?

Записав

Одним із переможців конкурсу найактивніших передплатників «Кримської світлиці» став наш давній читач Іван Григорович Кассала, який отримав у подарунок книгу відомого вченого-історика В. Сергійчука про Голодомори в Україні. Переконайтесь самі, що ця перемога — справді заслужена!

БЕЗ «СВІТЛИЦІ» — ЯК БЕЗ ПОВІТРЯ...

Я, Іван Григорович Кассала, з Волині, добре знаю, що з усіх газет Криму — «Кримська світлиця» найкраща, бо виходить рідною мовою — українською, чистою, як травнева блакить українського неба. Тому вирішив взяти участь у передплаті цієї газети на 2012 рік. Перш за все, я передплатив собі, бо без неї, як без повітря, не можу жити.

Крім того, передплатила найкращому поету, який живе у Луцьку, Івану Івановичу Чернецькому. А також своєму другу Олексію Миколайовичу Кухті, який живе в Полтаві, а я проводжу літо на його дачі в селі Вільхове над Ворсклю, поблизу Диканьки. Своїй племінниці Кобі Любові Петрівні, вона мене весени пригощає гарбузою кашею, що лікує від усіх хвороб, і я стаю сильним, хоча мені уже 85-й рік. Другу Олександру Іллічу Гукалу, який мене лікує козячим молоком кожну неділю в м. Камінь-Каширський, де я живу. Також «Кримську світлицю» я передплатил і народному лікарю Марії Миколаївні Галущі. Вона лікує мене у Львові лісовими травами від усіх хвороб. Може будь-кого вілікувати і від раку. І Любові Омелянівні Васюті, яка проживає у смт. Чортомлику, що на Дніпропетровщині. Вона мене забезпечила часником і виноградним соком на весь 2012 рік — тож я дякую «Кримській світлиці», що маю з нею по всій Україні такий бартер!

м. Камінь-Каширський, Волинська область

І. Г. КАССАЛА

Іван «КРИМСЬКУ СВІТЛИЦЮ» Дзюба: ЧИТАЮ РЕГУЛЯРНО...

...Радію відновленню «Кримської світлиці», читаю її регулярно, хоч і з запізненням, поки «перекинуть» мені пошту. Хочу вислати деякі книжки — зроблю це, як повернусь до Києва (у 20-х числах). Бажаю Вам і Вашим колегам добра і успіхів! Ваш І. Дзюба».

Такого листа отримав дніми шеф-редактор «Джерельця» і відділ літератури «КС» Данило Кононенко, котрий ознайомив читачів «Світлиці» з книгою академіка Івана Дзюби «Нагнітання мороку: від чорносотенців ХХ ст. до українофобів початку ХХІ ст.» (Ми передрукували уривок з книги, у якому йдеться про русифікацію в сучасній Україні).

Як бачимо, далі буде!

ІНІЦІАТИВНА ГРУПА «ПЕРШОГО ГРУДНЯ»: «У ДЕРЖАВІ СЛІД ВСТАНОВИТИ НОВІ ПРАВИЛА ГРИ...»

Українців закликали об'єднатися і чинити опір руйнівним тенденціям. Для цього учасники ініціативної групи «Першого грудня», створеної в 20-ту річницю референдуму за Незалежність, започаткували національний «круглий стіл», який має стати новим супільнім інститутом вияву суверенної волі громадянського суспільства.

На знак солідарності з думками, викладеними у Зверненні традиційних Церков (УПЦ, УЛЦ КП, УГКЦ) до українського народу з приводу супільної ситуації в Україні, представники національної інтелігенції об'єднуються задля духовного відродження українського суспільства.

До ініціативної групи «Першого грудня», створеної в 20-ту річницю референдуму за Незалежність, долучилися В'ячеслав Брюховецький, Богдан Гавриличин, Володимир Горбулін, Семен Глузман, кардинал Любомир Гузар, Іван Дзюба, Мирослав Маринович, Мирослав Попович, Євген Сверстюк, Вадим Скуратівський, Ігор Юхновський.

13 грудня відбулася друга зустріч, на якій прийнято принципи об'єднання та погоджено текст Декларації.

14 грудня в Українформі представники ініціативної групи «Першого грудня» Богдан Гавриличин, Семен Глузман, Любомир Гузар та Євген Сверстюк оприлюднили Декларацію, в якій вкладено цілі, сім принципів об'єднання та окреслено механізми досягнення мети.

У Декларації зазначено: «Досягти встановлення нових «правил гри» в державі можна лише шляхом послідовної громадської взаємодії та супільного консенсусу. Щоб забезпечити і одне, і друге, в супільстві слід:

— відновити чесну, фахову та продуктивну розмову навколо життєво важливих його проблем, вивільнивши творчу ініціативу людей;

— гарантувати в цій дискусії право голосу всіх сегментів супільного життя, незалежно від регіональних, ідеологічних чи будь-яких інших відмінностей;

— сформувати критичну масу

громадян, які здатні жити у свободі та правді, брати відповідальність за свої вчинки й утверджувати моральну політику та спільне благо».

Учасники ініціативної групи говорять: «Ми не єдині у своєму прагненні сприяти оздоровленню українського суспільства. У кожному українському місті чи селі є чимало людей, які чинять тихий опір руйнівним тенденціям. Їхня слабкість не в буцітім утопічності їхнього ідеалізму, а в їхній розрізnenості — у тому, що вони не подали одне одному руки».

Ініціативна група «Першого грудня» започатковує національний «круглий стіл», який має стати новим супільнім інститутом вияву суверенної волі громадянського суспільства.

«Запрошуємо усіх людей доброї волі здогодитися до підготовки та проведення цього заходу, організовуючи подібні форми на місцевому рівні та обговорюючи найнагальніші національні пріоритети сьогодення», — зазначено у Декларації.

Конт. тел: +380 63 628-68-69

НА 2012 РІК «КРИМСЬКУ СВІТЛИЦЮ» МОЖНА ПЕРЕДПЛАТИТИ НА ПОШТІ!

Індекс газети в каталогі передплатних видань України — 90269. Вартість передплати на 1 місяць — 8 грн. 01 коп., на три — 24 грн. 03 коп., на півроку — 48 грн. 06 коп.

Закликамо читачів — давніх і нових — підтримати свою газету й передплатити «Кримську світлицю» не лише для себе! Зробіть подарунок своїй школі, бібліотеці, рідним, знайомим: чим більше у нас буде шанувальників, тим надійніше у газеті майбутнє і менше шансів на повторення тих негараздів, які довелось пережити редакції разом з читачами за останні півтора роки.

Через порушені договірні стосунки придбати «Світлицю» в кiosках «Союздріку» (крім м. Києва) поки що не можна, тому краще скористатися послугами пошти.

З усіх питань стосовно передплати звертайтеся за адресою:

03040, м. Київ, вул. Васильківська, 1, ДП «Газетно-журналне видавництво Міністерства культури і туризму України», Іван Порхун.

Тел./факс: (044) 498-23-64

електронна пошта —

npu.kultura.porhun@gmail.com

Поточні номери газети можна отримати також і в редакції.

Конт. телефони: (0652) 51-13-24,

51-13-25, (050) 957-84-40

ф. П-1

Державний комітет зв'язку та інформатизації України АБОНЕМЕНТ

На газету 90269
(індекс видання)

«Кримська світлиця»

(найменування видання) Кількість комплектів

на 200 рік по місяцях

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

Куди (поштовий індекс) (адреса)

Кому (прізвище, ініціали)

ДОСТАВНА КАРТКА-ДОРУЧЕННЯ

На газету 90269
(індекс видання)

«Кримська світлиця»

(найменування видання)

Вар-передплати передадресування гри. коп. Кількість комплектів

на 200 рік по місяцях

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

поштовий індекс

місто

село

район

вулиця

прізвище, ініціали

буд. корп. кв.

ПРОШУ СЛОВА!

МАНДРІВКА З ЖАХОМ,

або як я їхала 6 грудня 2011 р. потягом № 310 «Одеса — Сімферополь», вагон № 11

В Одесі сіда о 19.29, все ніби було добре, правда, місце № 25 — майже біля дверей, вагон страшенький, у туалеті води немає, спасибі, хоч для рук була.

Але все це пусте, нам не звикати. А далі було от що: о першій годині ночі в Миколаєві «завантажилася» шумна компанія молодиків років по 20-25. Назвати їх людьми тепер не повернеться язик. У вагоні вже спали люди, коли ця п'яна «бригада» із 6 молодиків почала давати «концерт» з усіма словами, які тільки є в матюковому словнику, з наглім сміхом, голосно, з викликом. Агресивні й нахабні, вони не звертали уваги на наші прохання, щоб не заважали людям відпочивати. Я звернулась до провідника вагона, він був один, але підійшов до них і так само попросив, щоб не бешкетували, по-водилися тишише. Але вони прогнорували і його прохання.

До самого Джанкоя (4 години) продовжувався «концерт» — пили, матюкались, роготали. Потім, коли вже трохи стомились від усього випитого і притихли, один з них залиш на другу полицю, що над мною, і став плютатися уніз і ріготати. Коли я знову звернулась до кондуктора, він мені сказав, що міліції в потязі немає і викликати її немає можливості. До самого Сімферополя я не могла заспокотитись, тому що вони постійно до мене чіплялись, а мені вже, слава Богу, не 20 і не 30 років, я — пенсіонерка зі стажем.

Я їхала з похорону, ми поховали гарну, щиру людину, з добрим серцем, прекрасного сім'янина, а мені після такої втрати трапилася на шляху ця орда «ландинків». Боже, ти забрав таку людину, а «ландинків» стає все більше і більше. Я вже не знаю, в якій країні живу, ми практично зовсім не захищені — ні в дорозі, ні на вулиці, ні в будь-якому транспорті. Агов, міліція і всі, хто живе за наші рахунки, з наших податків, відгукніться! Воляє до вас ваш народ, ви ж так «піклуєтесь» про нас, що ми за свої «кровні» копійки так страждаємо. Я знов і знов запитую себе: чому так? І сама ж собі відповідаю: риба гніє з голони — і крапка!

Марина ВОЛОШИНА
смт. Чорноморське, АР Крим

P. S. Редакція сподівається отримати коментар стосовно цього кричучого факту від нашого місцевого залізничного керівництва. Якщо ж ні — будемо питати у «голови»...

Микола Григорович ІЩЕНКО (на фото) — український письменник, прозаїк та публіцист, доктор філологічних наук. Відомі романи — «Сонячні межі», «Смуга відчуження», «Близиче як на сто голок», «Твердь», «Сусіди», «Полудень», «Скарб», «Твоє поле бою», «Барви літа», «Течія», «Для цього живу». Автор численних оповідань, повістей, нарисів, монографій та наукових статей з питань історії, літературознавства та публіцистики. Він — учасник Великої Вітчизняної війни. Працював у редакціях газет «Красноярський комсомолець», «Молодь України»; професором на факультеті журналістики КДУ, в Інституті історії Академії наук України. Тривалий час редактував газету «Сільські вісті», журнал «На допомогу редакторам газети», з 1995 року — журнал для дітей і батьків «Дивосвіт». За цикл нарисів і памфлетів удостоєний республіканської премії імені Ярослава Галана.

23 грудня цього року Микола Іщенко відзначає своє 85-річчя. Побажаємо йому доброго козацького здоров'я та творчого натхнення, ще й ще редактувати чудовий дитячий журнал «Дивосвіт», який допомагає юним читачам відкривати для себе світлі сторінки світу, в якому вони живуть, вчити їх любити свою дівокраїну Україну, бути її вірними синами і доньками.

А ще зично, аби з-під пера талановитого письменника, одного з активних і давніх авторів «Кримської світлиці», з'являлися нові оповідання, новели, памфлети, гуморески...

З роси та води, дорогий Миколо Григоровичу! Многая Вам літа!

Редакція «Кримської світлиці»

Пропонуємо читачам оповідання Миколи Іщенка з його книги «Світ за твоїм вікном».

ЖИВ-БУВ ДВІРНЯГА

Відомо: здавна повелось вважати, що коли сниться тобі собака — то на добро і щастя. Тож і хочеться тут пригадінно згадати той перший рядок у вірші відомого поета з присятою собаці Качалова: «Дай, Джим, на счастья лапу мне...»

Мені не судилося раннього дитинства мати в нашій оселі чотириногого друга. Кілька років поспіль канючив: «Візьмімо цуцика». А мама все одмовляла: «Взяти — не хитра річ, та треба ж його чимось годувати». Так, згодівею складнощі в нас, у довинній родині з двома учнями і двома студентами, були. Тим-тож заприязнилися ми із сестричкою Дусею до сусідського двірняга. Так-так, був він не з порідного коліна, та звали його хоча й не по-заморському «Джім», але й не Сірком. Мій сусід і приятель Олекса назавв його не менш знаменитішим від Джіма найменням — Джульбарс. На честь чотириногого друга легендарного прикордонника Микити Карапчи, порідного й видресированого Джульбарса. Вже в зрілому віці десь вчитали ми з Олексою, що за роки служби під орудою Карапчи цей чотириногий прикордонник допоміг своєму вихователеві затримати мало не півтисячі диверсантів.

Тоді ж, перед Великою Вітчизняною, про Джульбарса розповідалося і в кіно, а не лише в газетах.

Олексиному Джульбарсові не випало затримати жодного диверсanta: в нашу глибинку диверсanti не добувалися. Аж у сорок першому насунули сюди фашисти-окупанти та й верховодили в наших краях аж два з половиною роки.

Окупaciї Джульбарс володьківський (за іменем батька Володимира так називали ми Олексину сім'ю) не пережив. Першого ж дня, як наринули в село завойовники, спритний гауптман заповзяvся пополювати на володьківських зозулястіх, а Джульбарс не зміг стерпіти такої наруги, кинувся захищати родинну власність від нападника і сконав під автоматаю чергою.

Ми плакали обома сім'ями: не лише Олекса й Шура та ми з Дусею, а й старші — тітка Явдоха і наша мама.

Бо він, володьківський Джульбарс, на те заслужив: він умів дружити з людьми якоюсь не собачою дружбою.

Запав у пам'ять мені переднівок за кілька літ до війни. Цей час перед життями видався для нашої сім'ї голодним: старша моя сестричка Галина свою першу студентську весну обносилася так, що зароблені мамою на трудодні переджинні запас пшениці мусили спрлати на вдяганку юній дівчині. Хто знає, як би добулись ми до життя. Та виричила наша корова Льотка.

Тієї весни вона отелилася першим телям, — і в нашій оселі з'явилось молоко. То ж справжня розкіш... Коли б же до молока ще й по скибці хліба. Мама ж ухвалила на сімейній раді: хліб — за молоко. А купити буханець можна в Смілі. Ale ж для цього молоко треба продавати.

Продавцем могли стати лише мама. Старші двоє — студенти. Один в Черкасах — у педінституті, Галина — в Смілі, в технікумі. Ми з Дусею геть малолітні.

До Смілі — вісімнадцять кілометрів. Як іти навпросте польми, трохи близче. Путівці, стежки, межі — шлях прокладений пращурами, а серед них здебільшого не кінні подорожці до цівілізованого міста (там — горшки, рогачі й кочери, коси, лопати, вила й сокири, зошити й книги), серед подорожців впередваж піша-пішаниця.

Щоб добутися до Смілі пішому, треба згадати чи не три години. Стільки ж і назад. Передживши на ніч коротка, мовби обірвана з обох кінців — з вечора і з ранку. Увечері мама прийдуть з колгоспного поля, подоять Льотку, зіллють молоко в сулії — і подрімають. Бо десь опівночі — рушати на Смілу. Світанням спродається. Добре, що серед покупців — Арон Михайлович. Він торгує хлібом. Не в ларку приберігає дві хлібини для лузанівської молодиці, а в себе вдома. Занести йому сулію молока, отоваритись — і гайдя додому. Сну вже не буде: о восьмій ранку затулити передпічне вікно оглядно постати бригадир третьої Нічи-пір, вдарить пужалом у рами й гукні: мамі:

— Годі спати, вже всі ледачі повставали...

— Чую... Йду...

Цілий день вони, мама, в ланці. Досипатимут за невиспані ночі у вівторок і п'ятницю: у ці дні молоко відстоюється на сметану, тож у Смілі іти нам не треба. Сметану понесемо потім.

Чому «нам»? Бо в Смілі ми вже ходимо втрьох: мама, я і Джульбарс... Після першої подорожі мама, збираючись на плантацію, призналися:

— Вийшла я за Панський Яр. Місяця затулилася хмарою — не бачу стежки. Коли чую — щось шелеснуло позаду, потім до ноги мені притулилося і шаснуло вперед. У мене волосся стало сторичко. Перехрестилась. Аж гульк — попереду Джульбарс. Стежку мені показав...

Розповідала — аж сполотніла. І здогад оступив мене: та ж хіба не страшно мамі глупої нічні нікти полями?

— Мамо, сьогодні підемо з вами, — мовив твердо.

Потім, уранці, доки не пішли на роботу, і ввечері, як з роботи прийшли, відмовляли мене. А я не здався. І мама змирілась.

— Ти ж мій захисник рідненій, — сказали й змирілись.

Відтоді на путівцях і стежинах ми володарювали втрьох.

Тітка Явдоха влягалася спати

рано, дядько Володька тижнями ночував у депо станції Шевченкове — звісна річ, паровозний машиніст. Джульбарса відв'язували на цілу ніч, щоб стеріг оселю. А він, бачте, встигав з нами помандрувати аж за село.

У полі пшениці й жита шелестять, начеб перешіпуться. А налетить вітерець — зашумить нива насторожено. За Панським Яром мама зупиняється, глядя Джульбарса й, навернувшись його голову на зворотну стежку, кажуть:

— Додому, Джульбарс! Спасибі тобі, собачко...

В пам'ятку мені одна ніч. Мама назвала її горобиною. Ми наблизялися до путівця, що вів до хутора, коли буревій зненацька столочив жита; хмари, збираючись на грозу, мчали у високості, то затулюючи, то відтулюючи місячне сяйво, що звечора висвітило небокрай.

Джульбарс на міті сповільнив ходу, враз загарчавши. А попере, на путівці, я побачив дві чоловічі тіні. Збліснули леза ножів у руках обох. Вони мовби вилінули з окресленого стіною жита узбіччя й, загрозливо ступивши впоперек путівця, застутили нам шлях.

Мовби холодним приском обсипало мені спину: я вчу, що не зичливці, а недруги стали нам напереріз, згадалось, обмовився якось дядько Володька, начеб під Малосмілянкою з'явилася крадії-грабіжники, що перестрічають пасажирів з робітничого поїзда і грабують. Глянув на маму, на їх сполотніому обличчі застигла маска відчаю. Та, не сповільняючи ходи, мама гукнули:

— Джульбарс, візьми!

Джульбарса зайве було приховувати до оборони. Настав бурчivши шерсть, що гребінкою здибилася на хребті, він грізно загарчав і рвонувся вперед. Постаті враз змали і пригинці кинулися в жито, що сягало ймайже по шию. Собака вшніпився за ними і, певно, біг би аж до крайніх хутірських хатів, якби не покликали його мама.

Відхекувався, висолопивши язика, рвучко поводив боками. Мама гладили його та обіймали за шию, примовляючи: «Ти ж наш охоронцю-розумнику!»

Джульбарс вгомонився аж тоді, як мама, добувши сулію з торбички у мене на перев'язі і, відткнувши пробку з кукурудзяного качана, націдили в жмено молока і приохотили собаку похлептати прямо зі жмені (того дня Аронові Михайловичу дісталася не до пробки налита сулія — мама завше наливали в посуд сповна, щоб не булькало при ході й не вибивало пробки).

А ще того дня ми спізнилися до своїх справ усі троє: Джульбарс відмовився повернутися до строжування на володьківськім подвір'ї; мама — до свого жіночого гурту полільниць; я за свою парту в другому класі. Собака ждав нас у передмісті Смілі, доки й побазарували.

Років та років збігло відтоді. І коли навідує свою дідівчину, на перехресті Тернівського шляху пристою машиною і, на мить затмувавши подих, наче уявки спостерігаю в безмежі пшениці і житів гінкого довгоногого красеня — сусідського пса Джульбарса, що, не маючи в своєму собачому життеписі ні породи, ні школи, присвятив життя незрадливій дружбі з людиною. Служінню йї, невідчайній. Настанок — примітка. Хай не вважає читач недоглядом цього тексту, де звертання до мами вживано лише на Ви. Так з діда-прадіда повелося в нашому українському селі. А, звісно, вся нація походить з селян. Ніколи ні у вічі, ні позаочі ми не казали мамі «ти», «вона». Тільки — Ви і Вони.

НЕЗРАДЛИВА І ЧУЙНА

Бачили б ви, як слухала ранкове радіо моя мати! Коли полине з репродуктора мелодія пісні, вона підходила до місця, де в закутку поза тарелями й полу-місцями стояв приймач, нахильяла вухо, вивільнивши його з-під хустки і ворушила губами.

Якось я запитав, про що думає мама і що нашіттує, слухаючи музику.

— Думаю, сину, про те, що якби оце повернулась молодість та не повідходили мої подруженьки за межу, то чи співали б ми оцю пісню...

— А слова? — мовлю подивовано. — Хіба б же змогли з першого разу послухавши, запам'ятати їх. Я ось не все розбираю. Тільки

— Е-е, — каже замислено. — Ми й самі б слова придумали.

Свої. Мені здається — співали б про Крутій Яр, у якому сіно пахне найдухмяніше. Де я не бувала, а такої духмяності не стрічала. Куди ті духи та одеколони. А ще ж паощі прирошені трави, на яку випускаємо, було, худоби, пастушата. Може б, співали про шелест повнозерної ниви в жнива. То нічого, що тепер снопів не в'яземо й серпами не стинаємо збіжжя, бо і жати серпом і в'язати важко. А все ж, хоч мушки тепер комбайнами урохай порають, ми, жінки, душою чуємо жинову ниву. Пахнуть поля наші прив'яленими волошками й соломкою у валках. Пахне та нива діжею вчиненого з нового борошна тіста й паляницями з нього. У нас була подруга — та ти ж знаєш тітку Вустю.

— Знав, — одповідаю з осмутюто, — хай земля буде пухом її.

— Та, мабуть, не знав, що вміла небіжчиця сама складати і слова, і мотив. Іде понад Яром на буряк, виводить. Ми ще не чуємо слів, та знаємо: то тітка Вустя виспіве.

Коли походимося на плантації — починаємо слова докладати до того мотиву. Хто що хоче, те й вставляє в пісню. Співаємо кожна свою, а далі вибираємо ту, що всім на душу найкраще кладеться...

Доки розмовляємо отак з мамою, в Кіївській радіостудії вмікають нову, ще не слухану нами мелодію.

— Чую, про що вона, а слів добрati не можу, — мовлять мама. — То начеб вітер свистить над полями, далі грім загримить і вщухне у верховіттях молодої дібрів в уроціщі Діхтаревому. А це ось, — дослухаються мама, — стрілянина здійнялася над хатою Андрона Голобородого. То Андрон від бандитів одбивається. Було іх тут у двадцятих роках тьма-тьмуща. Стрілянини було.

19 грудня в Севастопольському українському культурно-інформаційному центрі пройшло найулюбленіше свято дітей — Святого Миколая. Творчий колектив Центру проводить його щороку й охочих взяти в ньому участь з року в рік не зменшується, а навпаки. Свято проводять у два етапи: спочатку для малечі, а вже потім — для школярів старшого віку.

Існує легенда, що у ніч на 19 грудня Святий Миколай сходить з небес, іде золотими санями, в які впряжені білі золотогриві коні, заходить до кожної оселі та підкладає малечі дарунки: комусь — під подушку, комусь — у панчішку. Проте дарунки отримають не всі, а лише ті, хто протягом року був чесним.

*Ходить він завжди вночі,
Має від дверей ключі,
Знає, хто живе і де,
Як себе щодня веде.
Ще нікто його не бачив,
Та у ліжечка дитячі,
Він кладе під подушки
Подарунки і книжки.*

Святого Миколая у святковій подорожі супроводжують світло-крилі янголята, які пильнують, щоб усі подарунки дійшли за

«КОЛИ ЗАМЕРЗЛА РІЧКА І СТАВ БІЛЕНЬКИМ ГАЙ, ПРИЙШОВ У ТЕМНУ НІЧКУ НА ЗЕМЛЮ МИКОЛАЙ»

адресою. Поруч ще крутяться чортинки: вони нашпітують Святому, що діти геть усі — нечесні й не заслуговують на гостинці, а самі так і норовлять почути торбу з подарунками.

Це свято пов'язане з гарним настроєм, родинним теплом. Серед українських дітей здавна встановилася традиція — писати Св. Миколаю листи, де вони вказували всі свої добри справи, і свято вірили, що Святий обов'язково дослухається до їхніх бажань. Дорослі намагалися якомога довше берегти цю казку в душах дітей.

В Україні день Святого Миколая здавна вважався значущим святом. У селах того дня йшли до храму. Існували миколаївські колядки, з якими молодь ходила від двору до двору, змагання музик тощо.

Зазвичай, цього дня тричі об'їжджали навколо села, вітаючи зиму, а ще варили пиво. Після Святого Миколая українці починали готовуватися до Різдва: лаго-

дили вертепи та вчили різдвяні колядки.

Зимонько чудова,
Зимонько завзята,
Ти щораз приносиш
Нам велике свята:
На Андрія — жарти,
Миколай — гостинці...

Ще й Різдво Христове —
Вогні на ялинці...

Цього свята робили прогнози на погоду та на майбутній урожай. «Як на Миколу іні — вродить овес».

Свята мали чималий виховний зміст: акумулювали звичаї та обряди, гуртували, були своєрідною календарною структурою духовного життя народу.

Фахівці Севастопольського українського культурно-інформаційного центру, створюючи сценарій свята, подбали, щоб на ньому було радісно й затишно всім без винятку: дорослим і малечі, учасникам і гостям. І, звичайно ж, у торбі Св. Миколая виявилося чимало подарунків.

Лідія СТЕПКО
м. Севастополь

ПЕРША ЗІРОНЬКА ГОРІТЬ — МИКОЛАЙ ДО НАС СПІШИТЬ. ПРИНЕСЕ В СВОЇЙ ТОРБИНЦІ ДЛЯ УСІХ ДІТЕЙ ГОСТИНЦІ!

З 15 до 19 грудня на Соборній площі Києво-Печерської Лаври тривав Благодійний ярмарок «Три мішечки від Миколая».

Під час ярмарку вхід до Національного Києво-Печерського історико-культурного заповідника був

вільним, тому чимало киян та гостей столиці з дітками мали можливість не лише спостерігати, але й брати участь у святковому дійстві. Для усіх бажаючих проводилися майстер-класи з виготовлення іграшок, го-дівничок для птахів, для

діток — пізнавальні ігри «Весела наука» та екскурсія до лабораторії наукових демонстрацій «Скарби природи».

На ярмарку можна було придбати все, що знадобиться для Новорічних та Різдвяних свят: від цук-

рок і меду — до ялинкових прикрас, ляльок ручної роботи, ікон, сувенірних свічок і підсвічників та ба-гато іншого.

І ще одна святкова акція привернула увагу малечі — «Пошта Святому Миколаю». Діти могли власноруч написати листа зі своїми побажаннями до Миколая та опустити його до спеціальної ярмаркової поштової скриньки.

А ми, студенти Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв, у ролі янголів-поштарів зустрічали дітей, допомагали малечі, яка ще не дуже вправно уміє писати, звернувшись до Миколая зі своїми проханнями й побажаннями — для країни, родини та себе особисто. Дітки з багатьох кутків України (і не тільки — зустрічали й маленькі гости з близького та дальнього зарубіжжя) просили у Святого Миколая снігу на Новий рік, щоб можна було покататися на санчатах і було з чого ліпити сніговиків, добра, благополуччя. Для родини — здоров'я рідним, квартиру, будинок або хоча б власну кімнату. Для себе особисто — іграшки, цукерки.

Як запевнили організатори, у фіналі оргкомітет визначить найцікавіші, найцикливіші, найоригінальніші листи, і десятеро дітей отримають подарунки, які просили у Святого Миколая!

Юлія КАЧУЛА

РАДУЄ СВІТ «РАДОНИЦЯ»!

У сучасному шоу-бізнесовому, теле-брютальному, дико-капіталістичному цинічному світі дуже непросто вберегти душі. Наші дорослі — загартовані, а що говорити про наших дітей?

Та все ж це можливо! Не перевелися ще в Криму ентузіасти, які допомагають дітям не лише розкрити свої таланти й найкращі духовні якості, але й спрямовують їх на злагодження цього світу духовностю. І один із найяскравіших прикладів цього — єдиний у Криму дитячий автентичний фольклорний ансамбль «Радоніця».

Почалося все з маленької Оленки Полетнєвої. Її батько, керівник народного хору, приспівав дівчинці любов до фольклорної музики. Закінчивши Київський національний університет культури і мистецтв за фахом «Керівник хорового колективу», вона переїхала до Сімферополя. А у листопаді 1999 року — заснувала фольклорний ансамбль «Радоніця», чиєм керівником залишається і досі. Наймолодшій учасниці ансамблю лише п'ять років, але співає вона вже майже як професіонал, найстаршим — до п'ятнадцяти.

Назва «Радоніця» з'явилася не відразу. За словами Олени Миколаївни, вона довго над цим міркувала, оскільки хотіла дати гідну назву унікальному дитячому колективу, у майбутніх творчих перемогах якого ні не мить не сумнівалася. Зупинилася на «Радоніці», бо етимологічно назваходить до радості за свій рід, його історію, коріння, усвавлення і продовження, а саме цим юні учасники колективу і займаються. Вони відроджують усі ті українські пісні та традиції, що мало не були втрачені впродовж віків. Окрім традиційного виконання фольклору, колектив ще освоєв і пласт духовної народної музики: це вірші, кантали і псалми, а також духовні співи, релігійні розспіви.

Самі учасники зізнають-

ся, що пізнають багато нового не лише із тих фольклорних та високодуховних творів, які вивчають, але й завдяки іншим виконавцям. Наприклад, нещодавно під час фестивалю «Червона рута» вони спостерігали за надзвичайно колоритним обрядом гуцульського весіля. Нічого красивішого їм ще не доводилося бачити!

Нарахунку цих молодих талантів понад 60 перемог у різноманітних конкурсах та фестивалях. Серед них: XI Міжнародний фестиваль-конкурс вокального і хорового мистецтва ім. Ф. І. Шаляпіна (гран-при в номінації «Народний вокал»), V Всеукраїнський фестиваль «Пісня — душа народу», XII Всеукраїнський

фестиваль «Червона рута» (виконання обрядів) та багато інших.

Окрім гуртових виступів, деякі з дітей займаються й сольною кар'єрою. Наприклад, наймолодша Світланка нещодавно посіла призове місце у міському конкурсі юних співаків.

За словами Олени Миколаївни, основною метою творчої діяльності колективу є вивчення, засвоєння і відтворення культурних традицій українського, російського та інших народів. Учасники колективу, відновлюючи, реконструюючи традиційний одяг своїх прабабусь, самі шиють собі костюми з тканин, схожих на старовинні, тчуть пояси, виготовляють головні убори, нижуть бісер,

вишивають.

Завдяки своїм старанням та перемогам діти вже змогли побувати у таких країнах, як Франція та Нідерланди, а незабаром до списку приєднається і Греція. Під час цих подорожей хлопці та дівчата ознайомилися з новими для себе культурами та народними традиціями, побували у багатьох музеях та знайшли нових друзів.

Нинішні учасники дізналися про ансамбль з різних джерел: комусь батьки розповіли, хтось почув про «Радоніцю» у школі чи подивився концертний виступ, комусь турботливі бабусі та дідуся порадили. Тепер уже багато з них займаються фольклорною музикою по 8–9 років і не

шкодують, бо більшість із них пов'язують своє подальше життя саме з автентичною фольклорною музикою. Тим паче, що в них є гарний приклад: дві випускниці «Радоніці» вже вчаться у вищих музичних навчальних закладах. Як і раніше, зараз, щоб потрапити у ансамбль, треба мати голос і талант та пройти прослуховування.

Можна багато говорити про те, який недосконалій цей похмурий світ і не запалити жодної свічки, аби він став світлішим. Учасники «Радоніці» прикрашають ізагаражують цей світ своєю діяльністю. Вони не тільки беруть участь у конкурсах заради перемог, але й займаються благодійністю. Діти багато виступають у дитячих будинках та школах, співпрацюють з Кримською єпархією Української Православної Церкви. І до

цього Нового року вони також планують декілька різдвяних виступів.

Цей успіх та подальші творчі перемоги були б неможливими без підтримки батьків та люблячих сердець прихильників унікального ансамблю. З Оленою Миколаївною діти вчаться співати та відроджувати давні українські традиції, а завдяки Ігорю Васильовичу Ковалеву, директору 1-ї гімназії ім. К. Ушинського м. Сімферополя, ім є де проводити репетиції, бо саме він надав ансамблю можливість займатися у стінах свого навчального закладу.

Тож «Радоніця» продовжує й далі радувати цей світ своїм мистецтвом. Долучайтеся й ви до вічного народного духовного джерела!

Ольга БУЙВІД

Лауреат XII Всеукраїнського фестивалю «Червона рута» кримський дитячий автентичний фольклорний ансамбль «Радоніця»

Дружба, кохання, толерантність — ці та інші питання хвилюють багатьох молодих людей, у тому числі й дів'ятирічницьків Прудівської загальноосвітньої школи Советського району. Про це вони й хочуть поділитися своїми думками з читачами. А ви, їхні ровесники, що про це думаєте? Напишіть «Джерельце»!

яке взагалі може бути.

Мої побажання до всіх: кохайте і будьте коханими!

Лена АБЛЯМІТОВА

ЛЮБОВ — ЦЕ САМОЗРЕЧЕННЯ

Я хочу розповісти історію кохання близьких мені людей.

Мої бабусі і дідуся... Ім пощастило кохати одне одного в юності, через усе життя пронести це світле почуття. Школляр-бешкетник кинувся навзdogi і раптом заувмер на місці. Блакитні, як небо, очі п'ятнадцятирічної Валечки вразили хлопця. Він ще не згадувався, що дівчинці — відмінні подобається він, прогульник. Це було початком їхньої, як тоді казали, дружби.

Бабусі з дідусям любили згадувати ті часи. Мене вражає, якими чистими тоді були почуття! Закохані навіть соромились іти поруч. А про те, щоб цілуватися на людях, як це бачимо зараз на кожному кроці, і думки не було. Мені здається, що демонстрування почуттів насправді гово-

рить про їхню відсутність, бо справжнє почуття не потребує оцінки інших. Воно лише для двох.

Якби не існувало справжнього кохання, чи могли б бабусі з дідусям вирости своїх дітей у любові, прищепити повагу до людей?

Мені здається, що такі почуття — взірець, але вони тряпляються не часто, бо потребують жертви, а сучасна людина більш егоїстична.

Кажуть, що кохання, яке проходить перевірку випробуваннями, здатне робити неможливе.

Коли моя бабуся захвірала, лікарі сказали, що з таким захворюванням люди не живуть. А вона після того прожила більше п'яти років. І це лише завдяки дідуся, який самовіддано піклувався про свою жінку. Він не спав ночами, прислухаючись до її дихання. Сам уже старенький та хворий, готовив їй дієтичні страви та прибирав за нею. Він пробачив їй усе, що може зай梧ого сказати змучена хворобою людина. Бо любов — це самозречення.

Коли бабуся пішла з життя, здавалося, що дідуся без неї не зможе жити, бо вони давно стали одним цілим. Це і є справжнє кохання. Лише завдяки нашій підтримці дідуся пережив втрату най-

ближчої людини. Тепер він живе заради нас, своїх дітей і онуків.

Кохання — одне з найпрекрасніших почуттів, яке важко описати. Тільки коли бачиш проявив його у житті, саме у вчинках, а не у словах, то розумієш, що кохання існує. На мою думку, саме кохання творить світ у всіх його найкращих проявах. А іноді робить неможливі речі.

У кожній людині є своя відповідь на запитання: «Яке воно, справжнє кохання?» Для мене воно таке, яке було у моїх бабусі та дідуся. Їхні почуття пройшли серйозні випробування часом і залишилися з ними на все життя, зовні проявляючись як взаєморозуміння, взаємодовіра та взаємопомага.

Елізавета СЯДУКОВА

БУТИ ТОЛЕРАНТНИМ — ЦЕ Ж ТАК ПРОСТО

З моєї точки зору, толерантність — це якість, яка повинна бути присутньою у кожній людині. Про себе не можу сказати, що я — толерантна людина. Я не завжди прислухаюся до чужої думки, нетерпляча до інших, але на-

магаюся виховувати у собі цю якість, бо знаю, що важко жити у суспільстві без взаєморозуміння.

Толерантність — це особлива людська якість, готовність бути терплячим, уміти миритися з чиєю-то існуванням, прислуховуватися до думок інших людей.

У нашому сучасному світі люди гуртується за національною ознакою, спільним захопленням та інтересами. Але дуже часто між націями трапляються непорозуміння та неготовність прислухатися до інших. І через це іноді ці групи можуть розпадатися. Це відбувається через відсутність у сучасному суспільстві такого поняття, як толерантність. Люди не бажають слухати думки інших та з повагою ставитися до них. Таке становище у суспільстві здається мені неправильним, і треба старатися показати людям, якою важливою є толерантність.

Толерантність — це маленький промінчик сонця, промінчик порозуміння й взаємної поваги, промінчик терплячості й витримки, але щоб цей промінчик став величним та яскравим сонцем, треба, щоб кожна людина навчилася бачити його.

Марія ЛУК'ЯНОВА

Прудівська загальноосвітня школа І—ІІІ ступенів
Советський район, АР Крим

Про зустріч 17 вересня 1939 року Червоної армії—визволительки на теренах Західної України написано і пишеться зараз досить багато. Зміст основних матеріалів розповідає про здійснення віковічної мрії галичан про возз'єднання західного краю з Великою Україною в єдину державу, про остаточне визволення українців з-під «польської кормиги», принесене зі сходу сонце свободи і вільне нове щасливе життя.

Мене теж так вчили у школі, і я теж цьому вірив. Однак, працюючи над історичним нарисом про рідне село Княже, що розкинулося понад Черемошем на Снятинщині Івано-Франківської області, натрапив на історичний наріс «Соціалістичні перетворення за роки Радянської влади по Княженській сільській раді (1939–1976 роки)», підготовлений парткомом колишнього колгоспу ім. Г. Петровського. Там я знайшов цікаву згадку, як сільська «бандя» у жовтні 1939 року напала на сільський Ревком, що передував сільській раді. З того нарису виходило, що нібито сільські бандити просто собі так напали на орган влади, а згодом добра радицька влада, зміцнившись у краї, дала собі з ними раду через справедливий народний суд. Більше ніде згадок чи бодай якихось повідомлень про цей напад я не знайшов. Чим не вгодила цим селянам лише встановлена у селі довгоочікувана нова народна влада, у нарисі теж не говорилося. І якось дивна була для мене ця «банда»: нікого не вбили, не пограбували, а лише побили представників влади. Якось не збігалося.

Та у Княжому, хоч з тих пір і промайнуло 72 роки, ще знайшлися свідки тих подій, сини і доночки їх учасників. За їхніми свідченнями з'ясувалося, що це не був просто напад якоїсь бандитської ватаги, а повстання селян проти того свавілля, що чинилося у селі щойно встановленою радянською владою і розквартиром тут гарнізоном НКВС. На мій погляд, повстання селян у селі Княжому стало першим виступом мешканців Захід-

ної України проти московсько-більшовицької влади, першим широким протестом супроти встановленого більшовицького режиму.

Ta спершу слід сказати, що в Княжому у вересні 1939 року справді зустрічали визволителів з хлібом-сіллю. У селі біля церкви була встановлена урочиста брама-арка, увінчана жовто-блакитними і червоними прапорами, колишні члени КПЗУ і «Сельробу» організували урочистий мітинг мешканців села на честь визволення і воз-

ропочалося переслідування національно свідомих українців, у першу чергу членів ОУН, а потім черга дійшла і до колишніх комуністів. Органом влади у селі було оголошено призначений прибулими військовими Ревком, до якого більшість колишніх підпільніків і борців за визволення включенні не були. У приміщенні щойно новозбудованої зусиллями громади сільської школи розмістили гарнізон НКВС і Ревком.

Терор радянської влади проти місцевого населен-

ку по селу покотилися чутки про зухвалі арешти молодих, чесних, порядних і працьовитих молодих людей, село Княже вибухнуло повстанням. Посеред ночі вдарив церковний дзвін і розбудив село. У дзвін вдарив сільський паламар Петро Гнідан, батько арештованих трох синів. Люди з околиць почали збігатися на твіргодід церкви. Коли взнали, що стоялося, близько сотні чоловіків, очолені Петром Гніданом, озброївшись вилами, сокирами, косами і лопатами, оточили приміщен-

ду», в якій проходило 30 осіб з Княжого і сусідніх сіл. «Найгуманніший» суд засудив усіх до найвищої міри покарання — розстрілу, вирок було здійснено 7 травня 1941 року у Дем'яновому Лазу. Разом з ними арештували і запротирали до Сибіру першого радянського директора сільської школи Івана Петраша, який теж загинув у сталінських катівнях.

Tого ж року були арештовані і депортовані на Крайню Північ на заслання Михайло Гнідан, за ним його дружина Варвара, Василь Григорович Гнідан, Дмитро Гнідан з дружиною Параскою, Василь Курилюк, Кузьма Павлюк з дружиною Анастасією і Василь Григорович Винничук. Винахідників перед владою була лише в тому, що вони не звикли ні перед ким гнути спину, були незалежними, мали трохи землі, на якій уміли працювати, і жили у порівняно добrotних будинках. Такі характеристики на той час відповідали поняттям «націоналіст», «куркуль» і «ворог народу». Мало хто з них повернувся до рідного села.

Боячись поширення антибільшовицької повстання в Західній Україні, влада вимушено відступила, і протягом наступних двох місяців визволених арештантів не переслідувала. Вони вільно жили і працювали у селі. А вже коли влада змінила, коли опутала всі села густою мережею владних інститутів та гарнізонами НКДБ і НКВС, повстання противів ній не забула і взялася до улюбленої справи — арештів і депортатів у визволених селах.

Під час богослужіння на свято Святого Миколая 19 грудня 1939 року прямо у церкві були арештовані жителі Княжа Степан Козьмович Павлюк, Дмитро Онуфрійович Маценко, Іван Степанович Миронюк, Їх по-звірячому катували і затим замкнули у підвальні новозбудовані школи, який з тих пір чекісти почали використовувати як сільську тюрму-катівню. Чим завинили перед новою владою ці люди? Та нічим. Ще зовсім недавно, у липні-вересні, всі вони входили до Покутського повстанського куреня, який мав стати базовим підрозділом антипольського повстання напередодні вступу Червоної армії в Західну Україну. Цей повстанський загін готував, між іншими, «представник з Києва», а по суті — НКДБ. Як активісти ОУН, ці молоді двадцятирічні хлопці вели підпільну антипольську боротьбу, теж ратували за об'єднання всіх українських земель в єдину державу. І коли це сталося, враз стали ворогами влади, яка, як і попередня окупаційна, бачила Україну виключно колонією.

Мирослав МАМЧАК
м. Севастополь

ПЕРШЕ АНТИБІЛЬШОВИЦЬКЕ ПОВСТАННЯ У ЗАХІДНІЙ УКРАЇНІ

Дмітро Гнідан

з'єднання західноукраїнських земель з Великою Україною. У багатьох людей на очах були слізи радості і надії на краще життя, люди вірили, що триває боротьба за визволення не була даремною, всі вірили у краще майбутнє. Та так тривало не довго. У відносно демократичній Польській державі, хоч і проводилася відверта полонізація, але у селі активно діяли товариства «Прогресів», «Каменяр», «Союз українок», «Пласт», сільський кооператив «Сільський господар», політичні організації партій «Сельроб» і ОУН, яка, між іншими, створювалася для боротьби з польським режимом. Однак з перших днів встановлення московсько-комуністичного режиму була заборонена діяльність усіх політичних партій, культурно-освітніх, спортивних та господарських товариств, і

ня розпочався з перших тижнів їх появи. Арешти у селі були проведені вже через місяць — 20 жовтня 1939 року. Того дня ревкомівці за допомогою гарнізону НКВС були арештовані молоді хлопці: член районного проводу ОУН Дмитро Петрович Гнідан, сільські активісти ОУН — його брати Іван і Микола, однофамілець Микола Петрович Гнідан, Степан Козьмович Павлюк, Дмитро Онуфрійович Маценко, Іван Степанович Миронюк. Їх по-звірячому катували і затим замкнули у підвальні новозбудовані школи, який з тих пір чекісти почали використовувати як сільську тюрму-катівню.

Чим завинили перед новою владою ці люди? Та нічим. Ще зовсім недавно, у липні-вересні, всі вони входили до Покутського повстанського куреня, який мав стати базовим підрозділом антипольського повстання напередодні вступу Червоної армії в Західну Україну. Цей повстанський загін готував, між іншими, «представник з Києва», а по суті — НКДБ. Як активісти ОУН, ці молоді двадцятирічні хлопці вели підпільну антипольську боротьбу, теж ратували за об'єднання всіх українських земель в єдину державу. І коли це сталося, враз стали ворогами влади, яка, як і попередня окупаційна, бачила Україну виключно колонією.

предметних умінь і навичок із теорії літератури, введено нові твори. Таким чином, вдалося збалансувати програму з українською мовою і літературою та привести її у відповідність до чинних програм загальноосвітніх навчальних закладів із цих предметів.

Нагадаємо, у лютому цього року Міністерство освіти заявило, що в новому підручнику з українською літературою за 11 клас не буде роману Василя Барки «Жовтий князь», натомість з'явиться розділ, присвячений російськомовним поетам.

Прес-центр
Центр дослідження
візвольного руху

Шановні читачі! Письменник Віктор Жадько працює над створенням першої в державі «Української енциклопедії некрополізмавства», де будуть зібрані матеріали про поховання відомих українців (особистість має бути знакова, із здобутками тощо). Автор звертається із проханням до краснозвіїв, учительів, істориків України, всіх, кому не байдужа ця тема (як вітчизняних, так і зарубіжних), — надіслати свої побажання, а також — фото могил та коротку інформацію про небіжчика і його прижиттєве фото, матеріали про історію цвинтарів, терміни на електронну адресу: jadko-viktor@ukr.net або домашню: Жадько Віктор Олексійович, вул. Л. Первомайського, 5-а, кв. 44, м. Київ, 01133.

УКРАЇНСЬКИЙ КАЛЕНДАР

ГРУДЕНЬ

26

1918 р. — проголошено відновлення УНР і сформовано уряд держави — Раду Народних Міністрів УНР.

2004 р. — в Україні проведено переголосування другого туру виборів Президента, на якому перемогу здобув Віктор Ющенко.

27

1595 р. — народився Богдан Хмельницький, гетьман Війська Запорозького, полководець і державний діяч. Організатор та ідейний вождь повстання запорозьких козаків проти влади Речі Посполитої, результатом якого у процесі 9-річної боротьби стало заснування нового державного формування — Війська Запорозького, що у складі Речі Посполитої (формально), а потім Московського царства та Російської імперії проіснувало до кінця XVIII століття.

29

1724 р. — у московській неволі помер Павло Полуботок, наказний гетьман України.

30

Народився:
1906 р. — Сергій Корольов, радянський учений у галузі ракетобудування та космонавтики, конструктор. Академік АН СРСР (з 1958). Конструктор перших штучних супутників Землі і космічних кораблів. Сім років (1939–1945 рр.) відбув у ГУЛАЗі, де разом з іншими вченими був примушений займатися розробкою балістичних та геофізичних ракет. Після звільнення очолив радянську ракетну програму. Під його керівництвом запущено першу міжконтинентальну балістичну ракету, перший штучний супутник Землі, перший політ людини в космос та виход людини в космос.

Улюблена піснєю Сергія Корольова була пісня «Дивлюсь я на небо та й думку гадаю: чому я не сокіл, чому не літаю?..» Ця пісня стала однією із спонук, які привели майбутнього основоположника практичної світової космонавтики до зацікавлення космосом.

Помер:
1264 р. — галицький король Данило.

31

Народилися:
1877 р. — Гнат Хоткевич, український письменник, композитор, мистецтвознавець, етнограф, педагог, театральний і громадсько-політичний діяч.

1892 р. — Михайль Семенко, поет, основоположник і теоретик українського футуризму (також відомого як пан-футуризм), невтомний організатор футуристичних угрюповань, редактор багатьох видань. Модернізував українську лірику урбаністичною тематикою, сміливими експериментами з формою вірша, запровадив свіжі (навіть епатажні) образи творив нові слова, покликані відбити нову індустриалізовану добу.

Померла:
1999 р. — Соломія Павличко, письменниця, публіцистка, автор праць з історії фемінізму.

ІЗ ПРОГРАМИ З УКРАЇНСЬКОЮ

ЗОВНІШНЬОГО НЕЗАЛЕЖНОГО ОЦІНЮВАННЯ

ЛІТЕРАТУРИ ЗНИКЛИ ТВОРИ ПРО ГОЛОДОМОР

Вступникам до вишів знати художні твори про Голодомор уже не треба? Із програми ЗНО з української літератури на 2012 рік забрали романи про Голодомор. Ані «Марії» Уласа Самчука, ані «Жовтого князя» Василя Барки в переліку обов'язкових творів немає. Відома письменниця Оксана Забужко прокоментувала, що це — «інтелектуальна крадіжка в загальнонаціональному масштабі».

У шкільній програмі для старшокласників обидва ці твори, що описують величезну трагедію українського народу — геноцид 1932–1933 років, рекомендовані для додаткового, тобто самостійного читання. І лише школярі з філологічним напрямом навчання обов'язково вивчають роман Уласа Самчука «Марія». Вивчають, але у ЗНО про нього не згадано.

Історик Володимир В'ячеславович, член Громадського комітету із вшанування пам'яті жертв Голодомору-геноциду 1932–1933 років в Україні, теж вважає, що «Міністерство освіти проводить системну політику зміни шкільних програм

із предметів, котрі формують у дітей українську національну свідомість. Це все робиться без жодного

«ВІД СВЯТИТЕЛЯ МИКОЛАЯ – ДО ХРЕЩЕННЯ ГОСПОДНЬОГО!»

19 грудня у Кримському етнографічному музеї відкрилася виставка «Від Святителя Миколая – до Хрещення Господнього!». Виставка стала результатом великої спільної роботи Сімферопольської і Кримської єпархії УПЦ МП, Асоціації заповідників і музеїв Криму та Кримського етнографічного музею.

Це вже ювілейна, п'ята виставка, що проходить у стінах КРУ «Етнографічний музей». У її відкритті взяли участь дитячий фольклорний ансамбль «Світлиця» Республіканської академії вокалу під керівництвом Інги Михайлівської.

З благословенням Митрополита Сімферопольського і Кримського Лазаря було проведено конкурс дитячого малюнка (різдвяних листівок) і різдвяних ялинкових іграшок серед учнів загальноосвітніх та недільних шкіл, православних гімназій і ліцеїв, художніх шкіл та студій, вихованців дошкільних та інших дитячих установ Криму. Їхні кращі роботи представлені на виставці.

Плеяду світлих і добрих Новорічних свят починає День Свято-

го Миколая, покровителя дітей. Саме цього дня і відкрилася виставка дитячих робіт, де можна побачити найрізноманітніші листівки на різдвяну тематику, виконані різними техніками.

Неможливо уявити Різдвяні свята без ялинки. Історія появи ялинкових прикрас досить цікава. До середини XVIII ст. прикраси були виключно істинними (горіхи, солодощі, фрукти). З другої половини XVIII століття ялинкові прикраси стають більш святковими: паперові квіти, позолочені ялинкові шишки і порожні яечні шкарпушки, а ще фігури з карованої латуні – феї, янголи і т. ін. А в 1848 році в містечку Лауш в Тюрингії були виготовлені перші ялинкові кулі.

На виставці представлені ялинкові іграшки різних форм і розмірів, виконані руками дітей. Також відвідувачі можуть побачити вертепи, зроблені дітлахами власноруч, із зворушливим сюжетом (немовля в яслах; янголи, які повідомили радісну звістку пастухам; Різдвяна зірка, що

привела волхвів та ін.).

У січні, в день закриття виставки, автори робіт будуть нагороджені грамотами, а кращі з витворів надійдуть до фондів КРУ «Етнографічний музей».

Обов'язково відвідайте цю виставку дитячих малюнків та іграшок, і, можливо, вони надихнуть вас на створення власної барвистої різдвяної листівки або ялинкових іграшок для своєї родини.

Фото О. Носаненка

**КРИМ –
ПЕРЛИНА
УКРАЇНИ!**

КЕРЧ. ФОРТЕЦЯ ЄНІ-КАЛЕ

Минулого тижня Керченський гарнізон, яким командує підполковник Олександр Саенко, відвідали представники Комітету солдатських матерів м. Севастополя та Всеукраїнського громадського об'єднання «Надія армії» під керівництвом Надії Савицької.

Гости не обмежилися ознайомленням з умовами служби, побутом, харчуванням та статутними стосунками серед новоприбулих солдатів і матросів, які лише цієї осені присягнули на вірність країні. Серйозну увагу було приділено й заходам вихідного дня. Як кажуть, не хлібом єдиним.

Недільне звільнення у місто для строковиків радіотехнічного батальйону Повітряних Сил ЗС України, де командир – підполковник Дмитро Головняк, розпочалося з відвідуванням Церкви Іоанна Предтечі. Це найдавніший у Східній Європі християнський храм VIII століття, що не тільки добре зберігся, але й діє тепер. За легендою, храм установлений на місці, де проповідував апостол Андрій, який

заснував тут першу християнську громаду.

Потім юнаки побували у Меморіальному комплексі «Героям звільнення Керчі». Вони вшанували пам'ять учасників Керченсько-Феодосійської десантної операції, 70-річчя якої відзначатиметься вже незабаром – 29 грудня. Численними сходами хлопці піднялися на гору Мітрідат, де біля Обеліску Слави Надія Савицька розповіла юнакам про історію Керчі в період Великої Вітчизняної війни.

До речі, Надія Юріївна майже 15 років працює в туристичній сфері і відзначена нагрудним знаком «Почесний працівник туризму України».

Левова частка її професійної діяльності віддана військово-патріотичному й духовно-моральному вихованню підростаючого покоління, роботі з військовослужбовцями, з якими вже понад 10 років працює в Комітеті солдатських матерів.

За словами дев'ятнадцятирічного Олександра Ступака, який призи-

вався з Рівненщини, Керч просто вражав!

Військовослужбовці іншої частини – окремого механізованого батальйону військ берегової оборони ВМС України цього дня побували на залишках турецької фортеці Єні-Кале, що на березі Керченської протоки в північно-східній частині міста. Фортеця була побудована османами у 1699–1706 роках. У перекладі з турецької означає «нова фортеця». Ця фортифікаційна споруда була здатна витримати тривалу облогу й потужний артилерійський вогонь. Під час Кримської війни 1853–1856 років фортеця була частково відремонтована, а у середині було встановлено кілька берегових батарей.

Тож військовослужбовці берегової оборони не лише оцінили ма-

